

HAYATIN İÇİNDEKİ MÜFREDAT

“her geçen gün bilgi ve
deneyim hazinesi”

Ankara, 2020

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI • 7461
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR • 1511

HAYATIN İÇİNDEKİ MÜFREDAT

Ziya SELÇUK

Baskı Başak Matbaacılık Tanıtım Hiz. İth. İhr. Tic. Ltd. Şti.
Macun Mah. Anadolu Bulvarı No: 5/7 Yenimahalle/ANKARA
Sertifika No. 45790

Türkçe yayın hakları MEB, 2020
Tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında,
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz ve
kullanılamaz.

1. Baskı 2020

ISBN 978-975-11-5523-8

meb.gov.tr

İdare Yeri *MEB Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü*
MEB Beşevler Kampüsü I Blok, 06560 Yenimahalle/ANKARA
Tel. 0312 413 36 48 • Belgegeçer 0312 222 40 85

HAYATIN
İÇİNDEKİ
MÜFREDAT

“her geçen gün bilgi ve
deneyim hazinesi”

İÇİNDEKİLER

Pazara Gitmek Ne İşimize Yarar?	9
Mutfakta Çocuğun Ne İş Varmış?	13
Eski Bayramlar Burada!	18
Mahallemizdeki Park Aslında Bir Laboratuvar	20
Bir Sadaka Taşı Görmeye Gitsek!	23
Temizlikten Ders Doğar	25
Toprağın Sesi	27
Gökyüzünde Neler Var?	32
Gerçekten Afiyet Olur mu?	36
Örgüdeki Matematik	37
Evinizdeki Stajyerin Farkında mısınız?	39
Evdeki Makinelerden Haberiniz Var mı?	41
Evet, Nereye Gidiyoruz?	44
Kelime Koleksiyoncusu Can	46
Bilmezlikten Gelme Oynayalım mı?	48
Matematik Muhabbeti	50
İpek'in Gözlem Defteri	53
Bilimsel Düşünmenin İlk Adımları	55
Bir Kalemle Ne Çok Şey	59
Çocukluğun Vazgeçilmezi: Masallar	63
Örnek Etkinlikler	65

ÖN SÖZ

Değerli velilerim merhabalar,

Bir çocuk okula başladığı anda, siz anne babalara yeni bir sıfat yüklenir. Artık birer velisinizdir.

Okula başlayan bir çocuk; okul-ev, öğretmen-ebeveyn arasında gidip gelmeye başlar. Okul ve ev, öğretmen ve ebeveyn yani siz ve biz uyum içindeyse çocuk da huzur içindedir. Şayet bu uyumu yakalayamazsak çocuk, siz ve bizim aramızdaki bu gidiş gelişlerden yorulur.

Biz istiyoruz ki aramızda bir uyum olsun. Bizim bıraktığımız yerden siz devralın eğitimi, sizin bıraktığınız yerden de biz...

Kitabımızın adı Hayatın İçindeki Müfredat... Peki, müfredat nedir? Müfredat, çocuğunuzun okulda gördüğü eğitimin programı yani planlanmış eğitim içeriğidir.

Bu içerik, on sekiz yaşına gelmiş her vatandaşımızın sahip olmasını istediğimiz ortak, temel bilgi ve görgüyü oluşturur.

Bu kitapta amacımız, size müfredatı anlatmak değil. Sadece günlük yaşantınızın, yaptıklarınızın, evde olup bitenlerin ve sokağın müfredatla ne kadar ilişkili olduğunu; çocuğun eğitim öğretimini nasıl desteklediğini size hatırlatalım istedik. Okulda öğrendiklerinin hayattaki karşılığını sizlere hatırlatmayı ve çocuğunuzun “Derslerde öğrendiklerim benim ne işime yarayacak?” sorusuna vereceğiniz cevaba destek olmayı diledik.

Evinizde kısa bir yolculuğa çıkalım, ne dersiniz? Bir saksı çiçeğinin tüm derslerle nasıl bir ilişkisi olduğuna bakıp bir çiçekle kaç derse katıldığımızı görelim:

Evde salondaki bir saksı çiçeğine bakarak şiir okumanız, okulda edebiyat dersinin; evinizde yetiştirdiğiniz bir bitkinin kökünü, yapraklarını, çiçeğini, dalını incelemeniz, ona su verip her gün ne kadar büyüdüğünü gözlemlemeniz fen bilimleri ve biyoloji derslerinin konusu olur. Bitkinin köküne baktığınız anda bitki kelimesinin köküne bakıp “bitmek fiilinden bitki” dersiniz Türkçe dersine giriş yapmış olursunuz. Belki merak edip çiçek kelimesinin farklı dillerdeki karşılığını araştırırsınız. Bu da yabancı diller dersinin evinizde işlenmesi olur. Bitkinin yaradılışını merak etmeye ve bunu araştırmaya başlarsanız kendinizi bir anda din kültürü ve ahlak bilgisi dersini işlerken bulabilirsiniz. Bitkiyi incelerken gözünüz çiçeğin renklerine takılıp onu resmetmeye baş-

larken bulursanız kendinizi, görsel sanatlar dersine hoş geldiniz. Çiçeğe bakıp içinde çiçek geçen bir türküyü içinizden mırıldanmaya mı başladınız, o zaman müzik dersi başlamış demek ki. “Bu bitkinin hikâyesi nedir? Tabii alanı neresidir? Her iklimde yetişir mi?” gibi sorular uçuşmaya başladıysa zihninizde coğrafya, tarih ve biyoloji derslerini bir arada işlemeye başlamışsınızdır. Bitkinizin canlılığını korumaya özen gösteriyor, onu düzenli olarak suluyor ve güneşten yeteri kadar faydalanabilmesi için yerini değiştiriyor, onu canlı tutmak için arkadaşlarınızdan tavsiyeler alıyorsanız işte hayat bilgisi dersindesiniz.

Tüm bunları sıralamamızın bir nedeni var: Günlük yaşamımızın aslında çocuklarımız için ne kadar zengin ve keyifli bir öğrenme ortamı olduğunu birlikte fark edelim istiyoruz.

Umarım her geçen günün bizim için bilgi ve deneyim hazinesi olduğunu bilir, çocuklarımıza da bunu öğretebiliriz.

Tüm öğretmenlerimiz adına teşekkürlerimle...

Ziya Öğretmen

PAZARA GİTMEK NE İŞİMİZE YARAR?

Matematik dersi müfredatı gereği çocuklarımıza nesnelerin kilogram ve gram biriminden kütlelerini hesaplamayı; para birimlerini, dört işlemi öğretiyor ve onlardan bu konularda problem çözmelerini istiyoruz.

Sorduğumuz sorularda mutlaka bir Ayşe Teyze pazara gidiyor ve pazardan alışveriş yapıyor. Öğrenci de aldıklarının kilogram biriminden kütlesini hesaplıyor. Sonuç doğru ya da yanlış. Yanlışları düzelterip yeni bir soruya geçiyoruz.

Oysa gerçek hayatta Ayşe Teyze'nin alışverişi bu kadar kısa sürede bitmez.

Ayşe Teyze evden belli bir saatte çıkacak. Belli bir saatte eve dönecek. O arada geçen bir zaman var. İşte o “zaman” bizim çocuğa öğretmeyi hedeflediğimiz “zaman ölçme” konusudur.

Ayşe Teyze pazarcıya, “Kolay gelsin! Kazancın bol olsun!” diyor. Pazarcı, “Geçen hafta gelmedin, hayırdır; bir sıkıntının yok değil mi Ayşe Teyze?” diyor. Bu da

bizim çocuğa hayat bilgisi dersinde öğretmeyi hedeflediğimiz nezaket kurallarından biridir.

Ayşe Teyze pazardan ailesinin sağlıklı ve dengeli beslenmesini sağlayacak mevsim meyveleri ve sebzeleri alıyor. “Börölce daha çıkmadı, ama eli kulağında.” diyor pazarcı; “Fasulye ilk mahsul, yemeye doyamazsın.” diyor sonra da. Bu da bizim hayat bilgisi dersi kazanımlarımızdan. Üstelik Türkçe dersi de var hemen yanı başında: Bakın, pazarcı konuşurken deyimlerimizi kullanıyor!

Ayşe Teyze’nin seçtiklerini pazarcı tartıyor. Kilogram ve gram biriminden hesaplıyor sebzelerin kütlesini ama limonu tane olarak hesaplıyor. Pazarcı hesabı tamamlıyor. Ayşe Teyze ne kadar ödeyecek? Toplama var mı? Var. Çıkarma? Var. Karpuzun kilosu 2 TL’yse karpuz da 10 kilo geldiyse 10’la 2’yi çarpmak zorunda pazarcı. Ayşe Teyze parayı uzatıyor, pazarcı para üstünü veriyor. Bu da bizim matematik dersi konularımızdan para birimleri... Ayşe Teyze eğer poşetleri elinde taşıyacaksa yükünü bölmek zorunda. Beş kiloyu bir eliyle, beş kiloyu diğer eliyle taşıyacak.

Ayşe Teyze eğer bir pazar arabası kullanacaksa fen bilimleri ders konularından biriyle karşılaşacağız orada. Ayşe Teyze pazar arabasını itecek ve arabaya itme kuvveti uygulayacak. Yokuş yukarı çıkarken de çekme kuvveti...

Ayşe Teyze'nin pazar alışverişi boyunca attığı tüm adımlar bir yürüyüş, bir hareket içeriyor. Dolayısıyla Ayşe Teyze günlük yürüyüşünü yapmış durumda yani beden eğitimi dersini de tamamladı. Ayşe Teyze artık evinde.

Ayşe Teyze gittiği farklı şehirlerin de pazarlarını merak ediyor. Pazarı dolaşırken yöresel ürünler görüyor, bölgenin iklimine göre yetişen sebze ve meyveleri inceliyor. Pazarı dolaşırken o yörenin konuşma farklılıklarına da kulak misafiri oluyor. Hem hayat bilgisi dersindeki yöresel özellikler konusunu hem Türkçe dersindeki şive ve ağız konularını fark ediyor.

Şimdi şunu hayal edelim: Ayşe Teyze'nin yanında ilköğretim çağında bir çocuğumuz olsaydı eğer matematik, fen bilimleri, beden eğitimi ve hayat bilgisi müfredatının bir kısmını deneyimlemiş ve “Okulda öğrendiklerim gerçek hayatta benim ne işime yarayacak?” sorusunun cevabını yavaş yavaş kendiliğinden bulmuş olacaktı.

Ailesiyle pazar alışverişine giden bir çocuğa anne-babası tarafından yöneltilen “50 TL'miz var, domates şu kadar, biber bu kadar, biz hangisinden kaçır kilo alabiliriz?” sorusu, okuldaki matematik dersi müfredatının evdeki karşılığıdır. “Alışverişimiz 42 TL tuttu, bizim 50 TL'miz var, ne kadar para üstü almalıyız?” sorusu da öyle.

Çocuğunuza yönelteceğiniz “Terazi nasıl çalışıyor?” sorusu okuldaki fen bilimleri dersi müfredatımızın evdeki karşılığıdır. Hele bir de eve dönünce bir terazi modeli yapar; oyuncakları, kırtasiye malzemelerini, elinize geçen irili ufaklı nesneleri tartarsanız dersin uygulamasını da yapmış olacaksınız. Pazar alışverişi sonrasında eve dönerken kaç adım attığınızı, kaç kilometre yol yürüdüğünüzü hesaplamanız; eve döndüğünüzde pazardan aldığınız sebze ve meyveleri yıkayıp buzdolabına yerleştirirken bunların yararlarından bahsetmeniz, birlikte aldıklarınızın kalori değerlerini hesaplamanız, bu konuda araştırma yapmanız, “Buzdolabı nasıl çalışıyor?” diye birlikte kafa yormanız... Hepsi ve daha fazlası okulda çocuğunuzun öğreneceği ders konularıdır.

Sıradan bir alışverişte deneyimlediklerimizin ve yaptıklarımızın çok büyük bir kısmı müfredatımızı destekler.

İş o ki bu desteği vermeye gönüllü olalım.

MUTFAKTA ÇOCUĞUN NE İŞİ VARMIŞ?

Ev bir okul, evin bölümleri de birer öğretmen olsaydı; eminiz ki bu okulun en aktif, en eğlenceli, en dinamik, en notu bol öğretmeni mutfak olurdu. Hem de öyle bir öğretmen ki teneffüste bile öğretmeye devam ediyor.

Bizde ne yazık ki mutfak genellikle yetişkinlerin vakit geçirdiği bir mekândır. Önce çocukları mutfaktan uzak tutar, sonra da çocuklarımızı büyüyünce kendi tabağını bile kaldırmamakla, iki yumurta kıramamakla, kendi karnını doyuramamakla eleştiririz. Oysa mutfağın kapılarını çocuklarımıza erken yaşlarda açsak “evin öğretmeni” daha o dakika başlar anlatmaya.

Hadi, bu bölümde Ali’nin evine misafir olalım. Ali’nin anne babası mutfakta vakit geçirmeyi seviyor, onlar mutfaktayken Ali’nin yanlarında olmasını önemsiyorlar. Bakın Ali mutfakta olduğu saatlerde ders kitaplarında anlattığımız hangi konuları kendiliğinden öğreniyor:

Ali'nin babası buz kalıbına bir miktar su koyarak buzluğa yerleştirdi. Birlikte limonata yapmaya karar verdiler. 10 adet limonu ortadan ikiye kestiler, limonların suyunu sıktılar; 1 su bardağı toz şeker, 5 su bardağı içme suyu eklediler. Hangi malzemeden ne kadar ekleyeceklerini ölçmek Ali'nin göreviydi. Böylece matematik müfredatından iki konuyu işlemiş oldular: Kesirler ve ölçme...

Hava sıcaksa bir bardak soğuk limonatanın keyfi başkadır. Ali'nin babası buz kalıbını çıkardı, buz parçalarını limonata sürahisinin içine attı. Buz parçalarının sürahinin içinde eriyişini birlikte gözlemlediler. Suyun buza, buzun suya dönüşümü hakkında konuştular. İşte Ali tam burada fen bilimleri dersinde işleyeceği erime-donma, katı-sıvı kavramları ile tanıştı.

Ali'nin annesi makarna pişirmek için tencerede su kaynatıyor. Suyun kaynamasıyla oluşan buhar, ocağın üstüne denk gelen dolap kapağında su damlacıkları oluşturdu ve dolaptan küçük damlacıklar düşüyor. Aynı şey tencerenin kapağında da oldu. O sırada Ali'nin annesi şöyle diyor:

“Ali bak, yağmur damlaları da böyle oluşuyor. Güneş'in ısıyla yeryüzündeki sular böyle buharlaşıyor. Buharlaşan sular gökyüzüne doğru yükseliyor ve orada yoğunlaşıyor. İşte sonra da böyle su damlacıkları oluşuyor ve bu su damlacıkları yeryüzüne yağmur olarak geri dönüyor. Tıpkı bu tencerenin kapağındaki su damlalarının tekrar tencerenin içine damlaması gibi!”

Bu basit gözlem ve sohbetin konusu Ali'nin karşısına ders kitaplarında çıkacak ve konuyu daha iyi anlamasını sağlayacak. Çünkü hiçbir bilgi, yaşayarak edinilen bilgidен daha etkili değildir.

Ali başka bir gün mutfakta salatanın hazırlanmasına yardım ederken anne-babası ondan bir domatesin yarısını, bir salatalığının tamamını, bir soğanın çeyreğini doğramasını isteyebilir. Ali bunları okulda öğrenmişti zaten. Çeyrek nedir, bütün nedir, yarım nedir biliyor. Salata hazırlamak da bu konuları tekrar etmesine vesile olabilir. Aynı şekilde Ali, pişirilmesine yardım ettiği bir börek ya da pizzayı herkes için eşit dilimlere ayırırken kesirler konusunu tekrar etme fırsatı yakalar.

Ali; tahta kaşıkla tahtayı, metal kaşıkla metali, cam bardakla camı, sert-yumuşak kavramlarını, katı-sıvı-gazı, desteyi, düzineyi, litreyi mutfakta öğrenebilir. Bir düzine yumurtayı dolaba dizmek, bir matematik probleminin içinde yaşamaktır. Hele bir düzine yumurtadan iki tanesini yanlışlıkla kırarsa işte gerçek bir problem! Çünkü Ali annesinin buzdolabına dizmesini istediği bir düzine yumurtanın iki tanesini kırdı. Üçüyle de kek yaptılar. Dolapta kaç yumurtanın kaldığı tam da matematik dersinde çözülecek bir problem örneği değil midir?

Ali, ilk deneylerini mutfakta yaptı. Zeytinyağı ve su karıştırıldığında suyun üstte kaldığını mutfakta öğrendi. Elmaları yıkamak için su dolu kaba attığında elmalar suya batmadı. Aaa, Ali suyun kaldırma kuvvetiyle tanıştı! Yoğunluk kavramını öğrenmesi de cabası.

Farz edelim ki Ali küçük yaştan beri mutfakta anne babasıyla vakit geçiriyor. Ali'nin hamur yoğurmasına, limon sıkmasına, kek hamuru çırpmasına, kavanoz kapğını açmasına, kepçeyle yemek doldurmasına, masanın üzerini silmesine izin veriliyor. Eminim ki Ali'nin ince motor kasları bunları yaparken gelişti ve el-göz koordinasyonu da iyi durumda. İnanılır gibi değil ama yaptığı tüm bu basit işler okulda Ali'nin daha güzel yazı yazmasına yardımcı oluyor. Çünkü yazı yazarken ve limon sıkarken aynı kaslar çalışıyor! Ali mutfakt ekşimeyi, mayalanmayı; bayatı, tazeyi; sıcak, soğuk hatta tehlikeli ve güvenli olan birçok şeyi ayırt etmeyi öğreniyor.

Ali bir gün okulda besin gruplarını öğrenecek. Süt ve süt ürünleri grubu konusunu işlerlerken evde süttten yoğurt ve peynir yaptıkları ya da yoğurdu çırparak ayran yaptıkları günü hatırlayacak. Böylece “süt grubu” ne demek daha iyi kavrayacak. Sizce Ali; sebze ve meyveleri, tahılları kitapta görürse mi daha iyi kavrar yoksa eline alıp koklarsa, tadarsa, dökerse, toplarsa, dolaba yerleştirirse mi?

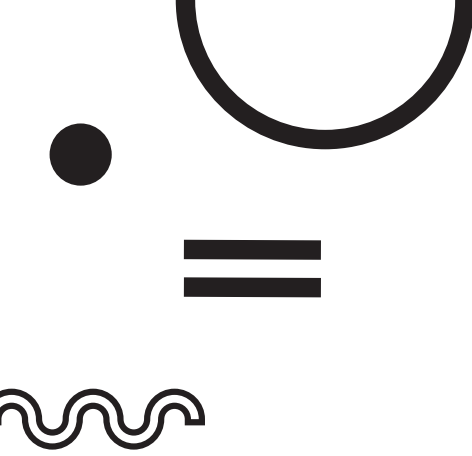
Başka bir derste gram ve litre hesabını öğrenecek Ali. İyi ki marketten aldıklarını yerleştirirken anne-babasına yardım ediyor. Çünkü bu sayede domatesi kaç kilo aldıklarının, bir kilo ıspanakla bir kilo patatesin farklı hacimlerde ama aynı kütlede olduğunu; sıvılarda litre, katılarda kilogram kullanıldığının farkında.

Ali sıcak bir yaz gününde serinlemek için limonata içmek istedi. Annesi bu isteği fırsata çevirdi ve Ali'ye tarif defterinden bulduğu 18 kişilik bir limonata tarifi verdi. Ali bu tarifi, kendi ailesi 6 kişi olduğu için değiştirmesi gerektiğini fark etti. İşte bu durumda Ali orantısal akıl yürütmüş oldu.

Ali mutfakta ailesine o kadar yardım etti ki ilkokuldayken kendisine yumurta pişirebiliyor, makarna yapabiliyor, salata hazırlayabiliyor. Muhtemelen Ali üniversiteye gittiğinde kendisine yemek hazırlayacağı zaman bugünleri gülümseyerek anımsayacak. Bence mutfakta ailesiyle birlikte geçirdiği vakitlerin tamamını öyle hatırlayacak. Çünkü bunları yaparken eğleniyor, anne babasıyla daha fazla sohbet etme imkânı buluyor ve deneyimleyerek öğreniyor. Üreterek ailesine katkıda bulunuyor. Bunlar, bir çocuğun kişisel tarihinde önemli yer tutacak hatıralar.

Hadi, yazının başlığına geri dönelim. Ali'ye anne-babası “Mutfakta çocuğun ne işi varmış?” deseydi, o zaman Ali bu anlattıklarımızın tamamından ve çok daha fazlasından mahrum olacaktı. Şimdi başlığın cevabını verelim:

Çocuğun mutfakta çok işi var, emin olun çok işi var. Açın kapıları...

ESKİ BAYRAMLAR BURADA!

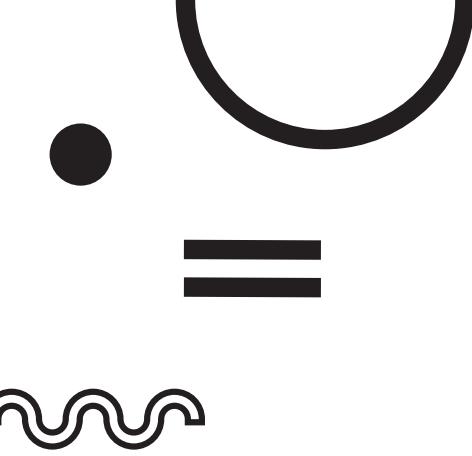
Biz yetişkinlerin dilinden düşmez: “Ah, nerede o eski bayramlar!” İşte burada, siz neredesiniz bayramlar da orada. Bayramı bayram yapan da biziz, tatil yapan da. Siz çocuğunuzun zihnini bayramın güzellikleriyle, incelikleriyle doldurursanız onun da bayramı sizin çocukluğunuz gibi güzel hatıralarla dolup taşar.

Tam da bu noktada Defne’yi örnek verelim. Defne ile ailesi bayramı karşılamak için haftalar öncesinden hazırlıklara başlar. Defne bilir ki bayram sabahları erkenden kalkılır, aile bireyleriyle bayramlaşılır. Ailenin büyüklerine gidilir, sofralar kurulur. Defne neden hep önce anneannesine ve dedesine gittiklerini sorar. Annesi ona ailenin en büyüğünün onlar olduğunu söyler. Büyüklük kavramını matematik kazanımlarıyla eşleştirmek isteyen Defne’nin annesi, anneannesinin yaşını söyler. 75 yaşındaki anneannenin ne kadar büyük olduğunu anlayabilmek için annesi Defne’ye bir ağaç çizmesini, bu ağacın en yüksek noktasına da anneannesini yerleştirmesini ister. Ailenin en küçüğü de Defne’dir.

Defne ile annesi soy ağacı oluşturarak herkesi ağaca yerleştirir. Böylece bayramlarla hayat bilgisi ve matematik dersinin ilişkisi kurulmuş oldu.

Bayram ziyaretlerinde bol bol harçlık toplamının ayrı bir zevki var elbet. Bu harçlıklar Defne'nin çok istediği bir oyuncuğa sahip olmasını sağlayacak. Haftalar önceden annesine bir oyuncak beğendiğini ve onu almak istediğini zaten söylemişti. Annesi de her ay bir oyuncak kuralını hatırlatmış ama isterse bayram harçlıklarıyla bu oyuncuğu alabileceğini söylemişti. Böylelikle Defne aldığı harçlıklarla toplama ve çıkarma işlemi yaparak hedefe ulaşmak için ne kadar para biriktirmesi gerektiğini öğrenir.

Her şeyden önce Defne, hayat bilgisi kitabının kahramanlarından biri gibi canlı bir konuk olarak bir bayramın içindedir.

MAHALLEMİZDEKİ PARK ASLINDA BİR LABORATUVAR

Bir çocuk neden parka gitmeyi çok sever, hiç düşündünüz mü? Peki, parkın çocuklar için çok yönlü bir öğrenme ortamı olduğunu hiç fark ettiniz mi? Çocuk yaşayarak öğrenir, öğrendikçe daha çok merak eder ve öğrendiklerini sorgular. Daha fazlasını keşfetmek ister çocuklarımız. Hayat bilgisi, sosyal bilgiler, din kültürü ve ahlak bilgisi ve en çok da fen bilimleri dersinde öğrendiği birçok konunun uygulama alanıdır aslında parklar. Çocukların en çok etüt yaptığı yerlerdir buralar.

Bir çocuk parka ilk geldiğinde koşa koşa oyuncaklara gider. Bu sefer parka koşan çocuğumuzun adı, Elif olsun. Elif'in fen bilimleri dersinde öğrendiği kuvvet ve hareket çeşitlerini en iyi gözlemleyebildiği örnekler etrafındadır. Salıncağa bindiğinde sallanma hareketini, kaydırakta kaydığında hızlanma hareketini, topa falso

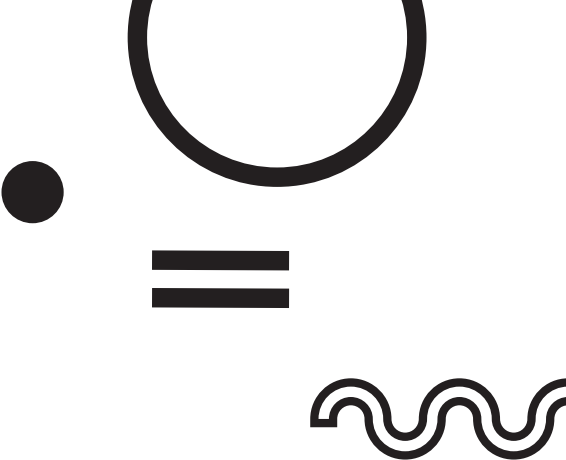
verirken yön değiştirme hareketini, tahterevalliyi arkadaşları ile dengede tutmak için dengeleyen kuvveti, kendini serbest bıraktığında arkadaşının düşmesi ile dengelenmeyen kuvveti pekiştirmiş olur. Bunların hepsi derslerin konusu değil midir?

Elif arkadaşları ile birlikte oyun oynarken arkadaşlarından biri düşüp dizinden yaralanıyor. Arkadaşına yardıma koşarken din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde vurgulanan yardımlaşmanın mutluluğunu içten hissediyor Elif. Ertesi gün arkadaşını arayıp nasıl olduğunu sorması gerektiğini düşünüyor. Hayat bilgisi dersinde öğrendiği “Arkadaşları ile İletişim” konusunu hayata geçirmenin önemini daha iyi anlıyor. Arkadaşını aradığı için onun mutlu olduğunu hissediyor.

Elif başka bir gün parka gittiğinde arkadaşının dizinin iyileşmiş olduğunu görüyor. Hemen fen bilimleri dersinde mitoz bölünme geçiren hücrelerin onarım yaptıklarını öğrendiğini hatırlıyor. Elif, öğle saatinde markete giderken parkın boş olduğunu fakat öğleden sonra ne kadar dolu olduğunu görünce “Mevsimler” konusunda Güneş ışınlarının öğle vakti Dünya’ya dik geldiğini ve bu saatlerde dışarıda uzun süre kalmamamız gerektiğini anımsıyor. Mahallesindeki herkesin bu konuda ne kadar hassas davrandığını anlıyor. Mutlu oluyor.

Bugün gökyüzü çok bulutlu. Elif arkadaşları ile oynarken her zamankinden daha çok bunaldığını ve daha çok terlediğini hissediyor. Komşusu Aysel Teyze’nin bugün yağmur beklediğini ve bu yüzden yanına şemsiye

aldığını duyuyor. Ardından yağın şiddetli yağmurda evlerine koşarken fen bilimleri dersinde öğrendiği, bulut ve nemin hava olaylarını nasıl etkilediği bilgisini bir kez daha tecrübe ederek anlıyor.

BİR SADAKA TAŞI GÖRMeye GİTSEK!

Evlerine çok yakın olan fırından hafta sonları ekmeği Kayra alıyor. Fırına giriyor, üç ekmek istiyor. Bu sırada fırıncının küreği dikkatini çekiyor. Fırıncı, hamurları fırın küreğinin üzerine koyup fırına veriyor. Kayra bir anda fen bilimleri dersinde gördüğü itme-çekme konusunu hatırlıyor. Ardından kasadaki görevliye bir ekmeğin fiyatını soruyor. “1,5 TL” cevabını alınca matematik dersinde öğrendiği çarpma kuralı ve para birimleri konusu sayesinde 3 ekmeğin fiyatını ve verdiği 5 TL’den 50 kuruş geri alması gerektiğini hemen hesaplıyor. Tam o sırada yaşlı bir teyzenin poşetlerini kaldırmasına yardım ediyor. Yaşlı teyze teşekkür ediyor ve “Yardım edenlerin çok olsun yavrum.” diyor.

Kayra eve gelince fırında olanları babası Mehmet Bey’e anlatıyor. Mehmet Bey, Kayra ile yardımlaşma konusunda güzel bir sohbete başlıyor. Sohbet ilerlediğinde konu sadaka taşlarına geliyor.

Mehmet Bey ona sadaka taşlarının bir yardımlaşma aracı olduğunu, yardım yapan ve yapılan kişinin birbirini görmediğini anlatıyor. Ona dayanışmanın inceliklerini, alçak gönüllülüğü, kalp kırmamayı açıklıyor. Sadaka taşlarının Selçuklu Dönemi'ne kadar dayandığını, oradan da Osmanlı Dönemi'ne uzandığını hatta günümüzde Anadolu'da bazı illerimizde bu uygulamanın devam ettiğini anlatıyor. Bu da bizim için sağlam bir sosyal bilgiler dersi oluyor. Mehmet Bey eğer sadaka taşlarının silindirik şeklinde uzanan düz bir sütun olduğunu, tepe kısmında 5-10 cm genişliğinde bir çember bulunduğunu, genellikle 120-140 cm uzunluğunda ve 30-70 cm genişliğinde olduklarını anlatırsa bu da bizim matematik dersimizi işaret eder.

Mehmet Bey sadaka taşlarının türlerinden de bahsetmeyi unutmuyor. Sadaka taşlarının yaygın bir biçimde görülen iki tipi var: Birinci tip; genellikle beyaz, antik mermerden. İkinci tipteki sadaka taşları ise mermer, granit veya küfeki taşından. Bu bizim fen bilimleri dersimiz. Sadaka taşlarının üzerlerindeki motifleri incelersek bu da bizim için bir sanat dersi olur. Sadaka taşlarının çeşitli bölgelerde “hacet taşı”, “ihtiyaçgâh”, “fıkara taşı”, “hayrat deliği” gibi isimlerle de anıldığından bahsederse bu bizim için bir genel kültür hatta bir Türkçe dersidir.

Çocuğunuzla yakınlardaki bir sadaka taşını görmeye gitmek güzel bir hafta sonu etkinliği olmaz mı?

TEMİZLİKTE DERS DOĞAR

Evinizi, bahçenizi, arabanızı, kapınızın önünü temizleme işleri bitmek bilmiyor değil mi? Bunlara her hafta ne kadar süre ayırıyorsunuz?

Size hem bu süreyi kısaltacak hem de çocuğunuzla kaliteli zaman geçirecek bir çözüm önerimiz var, desek hoşunuza gider mi?

Bu bölümde temizlik işlerinde bize Esra yardım etsin.

Esra ve annesi, üzerindeki kullanım kılavuzu yırtılmış bir temizlik malzemesinin kullanım kılavuzunu oluşturdular. Bu kılavuzu oluştururken annesi Esra'ya, bu malzemelerin üzerinde olması gereken sembolleri ve bu malzemelere dokunmasının, onları tatmasının ve koklamasının tehlikeli olduğunu anlattı. Malzemelerin nerede kullanıldığını, neleri temizlediğini, ne kadar kullanılması gerektiğini konuştular. Bir yüzey temizleyicisinin kullanım kılavuzuna “Parkelerin temizliğinde tozların ve mikropların yok olması için 5 litre suya şişenin kapağıyla bir ölçü koyulmalı.” yazdılar. Böylece Esra hem Türkçe dersindeki dil becerilerini hem hayat bil-

gisi dersinde vurguladığımız temiz olma ve malzemeleri tasarruflu kullanma konularını hem de matematik dersinin sıvıları ölçme kazanımlarını annesine yardımcı olarak tekrar etti.

Peki, Esra bu kullanım kılavuzunu hazırlarken fen bilimleri dersinden hangi konuları hatırladı dersiniz? Bazı maddelere dokunma, onları tatma ve koklamanın canlı vücuduna zarar verebileceğini öğrenmek olabilir mi?

Esra, bir gün babasıyla birlikte arabayı temizler. Bu sırada farklı yüzeylerde farklı temizlik malzemesi kullanıldığını fark eder. Bu konuda maddenin niteleyici özelliklerine birçok örnek verirler: Sünger, esnek ve yumuşak; bununla arabanın metal bölümü çizilmez, arabanın ıslak kalan yerlerindeki suyu emecek bez ise kuru olmalı gibi.

Temizlik yaparken arabadan bir sürü kullanılmayan eşya çıktı. Esra bunların bazılarını farklı amaçlarla tekrar değerlendirdi, bazılarını da ihtiyaç sahiplerine verdi.

Sizin için iş olan temizlik yapmak, Esra için geri dönüşümden oran orantı hesaplamaya kadar birçok deneyimi kapsıyor. Bunları uyguladığınızda sizler de fark edeceksiniz ki eğitim sadece masa başında değil, bazen bir temizlik kovaındaki köpükte gizlidir.

TOPRAĞIN SESİ

Bu bölümde bir ağaç altı lazım bize. Çocukları da alıp hep beraber gidelim. Sırtımızı ağaca yaslayalım ve başlayalım konuşmaya. Biz bu ağaca bakıp neler görebiliriz, neler konuşabiliriz, neler öğrenebiliriz?

Bitkileri öğreniyor muyuz derste, öğreniyoruz. O zaman doğru yerdeyiz. Öğrendiğimizi bir de yakından görelim. Bir ağacın dökülen, filizlenen, açan yaprakları üzerinden mevsimleri işleyelim. İlkbaharı görüyor bir ağaç; sonbaharı, yazı, kışı görüyor. Mevsim değişikliklerinin tek bir yapraktaki etkisi büyüleyici değil mi?

Bu ağaç bir canlı demek ki beslenmesi gerekiyor. İşte fotosentezi anlatmanın tam zamanı. Ağacın tohumlarını görüyorum, demek ki şimdi bitkilerde üremeyi konuşabiliriz. Bir tane çiçeğini elime alarak bu ağacın taç yaprağını, çiçek sapını, dişiçik borusunu görebilir, gösterebiliriz. Zaten bunları okulda ders kitabında göstereceğiz.

Bir ağaca bakarak tohum, toprak, dal, yaprak, gövde, budak, yonga, reçine... kelimelerini ve bu kelimelerin

bize kazandırdığı deyimleri, atasözlerini hatırlayabiliriz. Ağaç neden yaşken eğiliyor sahi? Ağaca çıkan keçinin neden dala bakan oğlağı oluyor? Sahi neden yaş kesen baş keser diyoruz? İçinde oduncu geçen kaç masal, bir ağaca seslenen kaç türkü biliyoruz? Bu soruların cevabı bize Türkçe dersinde, edebiyat dersinde, müzik dersinde lazım; onun için soruyorum.

“Bu ağaç bana ne fayda sağlıyor?” sorusunun üzerinde saatlerce konuşabiliriz örneğin. “Heyelan nedir?”, “Erozyon nedir?”, “Ağaçlar bunu nasıl önler?” anlatılabiliriz. Bir ağacın ürettiği oksijeni nasıl tükettiğimizi oracıkta gösterebiliriz. Başınızı kaldırırsanız eğer bir kuş ya da bir kuş yuvası görmeniz mümkün ağacın dallarında.

“Bir kuş olsaydın nereye uçardın?” diye sordunuz mu sahi hiç çocuğunuza?

Bir kelebek mi geçti gözünüzün önünden? İzlediniz mi hiç onu olanca güzelliğiyle? Biz ipek böceğinin yaşam döngüsünü anlatacağız derste. Hayatı boyunca hiç kelebek görmemiş bir çocuğa bunu anlatmak, hiç deniz görmemiş birine engin maviliği anlatmak gibi ya da karın yağışını izlememiş birine kar tanelerini tarif etmek gibi... Biz sınıfımızın penceresine bir kelebek konmasını çok isteriz dersi daha etkili kılabilmek için. Siz de çocuğunuzla birlikte bir kelebeğin peşine düşebilirsiniz.

Ağacın dökülen yapraklarını toplayıp yaprak baskısı yapmak için kullanabilirsiniz evdeki görsel sanatlar

dersinde. Ya da bir meşe palamudu mu düşürdü meşe yere? Alıp o palamudu çimlendirebilir, yeniden toprağa bırakıp bir ağacın hayat bulmasını sağlayabilirsiniz. Meşe palamudunu evde pencere kenarında çimlendirebilir, her gün onu gözlemleyebilir, ışık gören yaprakların daha canlı olduğunu birlikte fark edebilirsiniz. Biz de zaten derste ışığın bitkiler üzerindeki etkisini konuşacağız.

“Tohumlar fidana / Fidanlar ağaca / Ağaçlar ormana / Dönmeli yurdumda” şarkısını mırıldanırken ne kadar çok şey anlatabilirsiniz ağacın faydaları hakkında ona. Yere düşen yaprakları toplayıp hangi ağaçtan düşmüş olabileceğini bulmaya çalışabilir, ağacın türünü tahmin edebilirsiniz. Edemediniz mi? Kolayı var, yaprağın fotoğraflarını çekebilir, eve dönünce internetten ya da kaptarlardan küçük bir araştırma yapabilirsiniz.

Ağaçlar arasındaki mesafeyi adımlarınızla ölçmeye çalışabilirsiniz. Bir salıncak yapabilir, ayaklarınızı ileri ve geri hareket ettirerek yüzünüze çarpan rüzgârın o tatlı keyfine bırakabilirsiniz kendinizi.

Karınca yuvasını gördünüz mü? Hemen ağacın dibinde... Yere uzanıp seyredebilirsiniz o düzen içerisindeki karıncaların telaşlı hareketlerini. Karıncalar hakkında bildiklerinizi paylaşabilirsiniz işte o anda. Gözlerinizi kapatabilir ve sesleri dinleyebilirsiniz. Duyduğunuz seslerin ne olduğuna ilişkin tahminler yürütebilir, sesin nereden geldiğini keşfetmeye çalışabilirsiniz.

Elinize aldığınız kopmuş bir dal parçasıyla toprağa resimler çizebilirsiniz. Karalama defteriniz olur toprak o anda. Kareler, daireler, üçgenler ve içinizden ne geliyorsa artık çizebilir, çizdikleriniz hakkında konuşabilirsiniz.

Hele bir de telaşlı şekilde koşuşturan bir sincaba ya da kirpiye denk gelerseniz ne mutlu size. Hayvan türleri hakkındaki sohbetinize başlayabilirsiniz. Sincap ve kirpiller hakkında çok fazla bilginiz yok mu? Sorun değil, siz bildiğiniz hayvanlardan başlayın. Nerede yaşarlar? Ne yerler? Ne içerler?

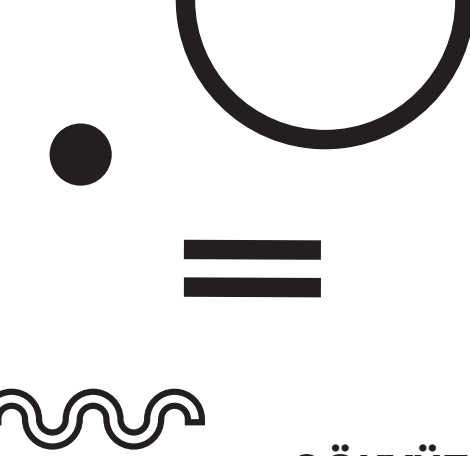
Bunları konuşurken o da ne? Ayağınızın ucuna düşen meyveyi fark ettiniz. Yer çekimini konuşabilirsiniz.

Anılar değerlidir... Bol bol fotoğraf çekebilir; eve döndüğünüzde gün içerisinde yaptıklarınızı, gördüğünüz ağaç türlerini, canlıları not edeceğiniz doğa günlüğüne bu fotoğrafları da yapıştırabilirsiniz.

Hangi dersleri işlediniz şimdiye kadar bir düşünelim: Fen bilimleri, matematik, görsel sanatlar, bilişim teknolojileri, Türkçe, edebiyat, biyoloji, fizik, müzik.

Unutmuşuz... Ağaçların altında koşmaya başlayın. Bir ağaçtan diğerine gidin gelin. Doğal engeller oluşturun; ağaç dallarından, taşlardan. Engellerin üzerinden atlayın. Hoplayın ve zıplayın. Beden eğitimi dersi de tamam. Beş taş oynamadan gitmeyin ama...

Sadece bir ağaç altı, okulda işlenecek konuların çoğunu anlamak için bu kadar etkili bir öğrenme ortamı oluyorsa varın bir ormanın zenginliğinin, çocuğunuzla yapacağınız bir orman gezisinin çocuğunuzu nasıl etkileyeceğini siz düşünün: Bir toprağın içine düşen tohumun, o tohumun vücuda gelişinin; dalı, yaprağı, suyu, çiçeği ve meyvesinin ne denli etkili birer ders materyaline dönüşeceğini. Unutmayın, toprağın şendir sesi.

GÖKYÜZÜNDE NELER VAR?

Okula giden her çocuğun kitabında şöyle bir konu başlığı var: “Gezegenimizi Tanıyalım”. Gezegenimiz öyle bir yer ki her gün yeniden şaşırabileceğimiz, tanışabileceğimiz ve tekrar tekrar tanıştığımıza memnun olabileceğimiz güzellikte...

Bu bölümde gezegenimizi tanıyan öğrencimizin adı Ela olsun. Ela’nın babası gökyüzüne bakmayı çok seviyor. Ela da ona eşlik ediyor. Babasıyla geçirdiği vakitlerin en güzeli ikisinin yere uzanıp gökyüzünü izlediği günler ve geceler. Ela ve babası gökyüzünün altında sırt üstü uzanıp gözlem yapıp sohbet ederek aslında konu tekrarı yapıyorlar. Nasıl mı? Birlikte bakalım.

Ay’a bakarlarken onun bazen dolunay, bazen hilal, bazen de yarım ay şeklinde olduğunu konuşuyorlar. Ela ve babası bu konuyla ilgili sohbetlerinde aslında “Ayın Evreleri” konusunu uygulamalı olarak tekrar ediyorlar. Ela’ya okulda öğretmeni ayın evrelerini ancak kitaptan veya videodan gösterebilir, çünkü Ela geceleri okulda değil! Ve ne kadar istesek de Ay’ı sınıfımıza davet edemiyoruz.

Güneş sistemi üzerine konuşmayı da seviyor Ela ile babası. Güneş’in faydaları üzerine de konuşuyorlar. Güneş ve yön bulma üzerine sohbet ediyorlar: Dünya’nın bir gezegen olduğunu, Güneş’in bir yıldız olduğunu; Dünyamızın hareketlerini, katmanlarını, havanın neden karardığını, yıldızların nasıl oluştuğunu, yıldız kaymasını... Gökyüzü ile ilgili pek çok şeyi konuşuyorlar.

Evdeki atık malzemelerden yaptıkları teleskopla geceleri yıldızları izliyorlar. Her birine bir isim vermişler. Şu tam tepedeki ışıltılı parlayan Ela’nın kardeşinin adını verdikleri Bora, onun hemen yanındaki ise Ela’nın en yakın arkadaşı Ayça... Ela, isim verdiği yıldızların konumunu, resim kâğıdı üstüne çizdiği gökyüzünde işaretledi. Haritasına bakarak yıldızların yerinde olup olmadığını kontrol ediyor.

Derken bir uçak geçiyor oradan! Uçağın nasıl icat edildiğini merak ediyor Ela ve babasına sorular sormaya başlıyor. Babası “Bilmiyorum.” diyerek kestirip atan biri değil, birlikte araştırıyorlar. Ela babasıyla yaptığı bu araştırmadan öğrendiklerini defterine not edecek ve sınıfta arkadaşlarıyla paylaşabilecek. Ve muhtemelen bu bilgiyi hayatı boyunca unutmayacak.

Bazen başka gezegenlerde hayatın nasıl olacağına ilişkin konuşuyorlar babasıyla. Annesi de katılıyor sohbetlerine. Hayal güçlerini çalıştırıyorlar. Mars’ta hayat nasıl olurdu acaba? Uranüs’te ya da Neptün’de? Ya da bir uzay istasyonunda? Uzaya gitmenin yollarını düşünüyorlar. Annesi ve babasıyla bir roket modeli bile

yaptılar atık malzemelerden. İzledikleri belgesellerden, okudukları gazete haberlerinden ve dergilerdeki makalelerden hareketle. Rokete her gün yeni bir parça ekliyorlar. Bugün mor ışık altında bitki yetiştirebilecekleri bölümü eklediler.

Derken rüzgâr esiyor bir anda. Yağmur yağıyor. Güneş açıyor diyelim ki ve gökkuşağı çıkıyor arkasından. Ela ve babası gökyüzüne baktıkları süre içinde yağış türlerini yaşayarak öğreniyorlar. Ela'nın elinde bir rüzgârgülü var. Rüzgârın hızına göre rüzgârgülü dönüyor. Böylece bir enerji oluşuyor. Yel değirmenleri, rüzgâr türbinleri hakkında konuşuyorlar. Ela rüzgârın ve Güneş'in bir enerji kaynağı olduğunu okulda öğrenmişti. Şimdi öğrendiklerini babasıyla tekrar etmiş oldu.

Bulutları farklı şekillere benzetiyorlar; kaplumbağa, koyun, bir at, bir araba süzülüyor sanki gökyüzünde. Ela babasına bulutların nasıl oluştuğunu anlatıyor. Ela bulutlara bakarak hikâyeler kuruyor. Bazı bulutları dinazorlara, bazılarını antik kentlere, bazılarını ise robotlara benzetiyor. Babası ilgiyle dinliyor Ela'yı. Çünkü en iyi öğrenme yöntemlerinden birinin öğrendiğini başkasına anlatmak olduğunu biliyor Ela'nın babası. Sabırla dinliyor kızını.

Sabahları pencereden bulutlara bakarak hava tahmininde bulunmadan evden çıkmıyorlar... Pamuğa benzeyen kümülüsler (küme bulutlar), karanlık ve kasvetli bir ortam yaratan stratuslar (katman bulutlar), sirüsler (tüy bulutlar), kümülonimbüsler (boran bulutlar) o gün havanın nasıl olacağını ipuçlarını veriyorlar. Okunuşları zor olsa da...

Şimdi kuşlar geçiyor gökyüzünden. Göçmen kuşlar mı onlar? Ela, okulda bununla ilgili bir metin okumuştı ama gerçek hayatta kuşların göçünü görmemişti. Göç eden kuşları hayretle izleyip el sallıyor onlara.

Ela ve babası, gökyüzünü izledikleri günlerin birinde uzandıkları yerden kalkıyorlar. Arkalarından bir şey geliyor sanki: Gölge... Ela'nın gölgesi Ela'ya benziyor, babasının gölgesi babasına. Neden gölgele-
rinin uzunlukları, yerleri ve koyulukları değişiyor gün içinde? Bunu da konuşuyor Ela ve babası. Hazır gölge demişken Hacivat ve Karagöz geliyor Ela'nın babasının aklına. Birlikte bir Hacivat ve Karagöz piyesi hazırlıyorlar. Evet, çünkü ikisi de yazmayı seviyor. Neden birlikte bir piyes yazmasınlar?

GERÇEKTEN AFİYET OLUR MU?

Sofraya oturan dört kişilik bir ailede herkes sessizliğe gömülerek yemeğini yerse gerçekten afiyet olur mu?

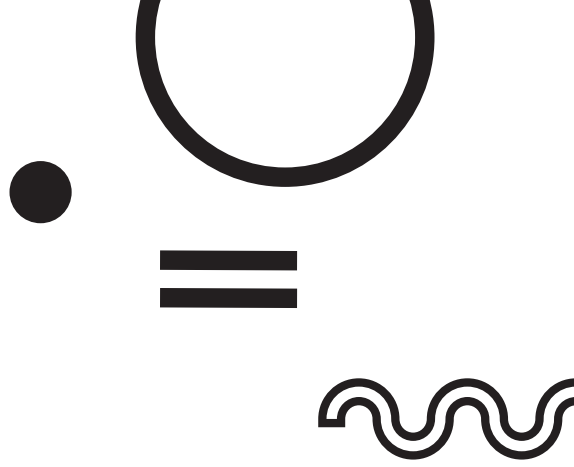
Biz okulda çocuklara yemeklerden önce ve sonra ellerimizi yıkamamız gerektiğini anlatıyoruz. Acaba aile bu kuralı evde gevşetiyorsa ve anne-baba bile ellerini yıkamıyorsa çocuk okulda öğrendiğine itibar eder mi?

Besin gruplarından bahsettiğimiz ve sağlıklı beslenme için tüm besin gruplarından yeteri kadar yememiz gerektiğini işlediğimiz bir dersten sonra anne-baba, çocuğun yanında sevmediği yemeklerden bahsediyorsa o ders başarılı olur mu?

Suyun hayatımız için ne kadar önemli olduğunu, yaşam kaynağımız olduğunu ve suyu asla israf etmemiz gerektiğini anlattığımız bir dersten sonra aile, bulaşıkları yıkarken musluğu açık bırakıyorsa bu konu çocuğun zihninde oturur mu?

Güne kahvaltıyla başlamamız gerektiğinin altını renkli kalemlerle çizdiğimiz bir derse, çocuk o gün ailesi hazırlamadığı için kahvaltı etmeden gelirse o çizdiğimiz yer anlamlı olur mu?

Dengeli ve düzenli beslenme konusunu sık sık tekrar ettiğimiz derslerden sonra aile, çocuğun tabağına abur cubur doldurursa işlediğimiz dersin bir tadı olur mu? Yemek masasına dair başka sorumuz yok...

ÖRGÜDEKİ MATEMATİK

Begüm, büyükannesini örgü örerken izlemeyi çok seviyor. Büyükannesi Begüm'ün yeni doğacak kardeşi için battaniye örüyor. Begüm de örmek isteyince büyükannesi Begüm'e parmak iplerle örgü örmeyi öğretiyor. Bu deneyim, güzel bir şeyler ortaya çıkarmanın verdiği hazzın yanı sıra basit ve karmaşık matematiği de öğretiyor.

Sayı saymayı öğreniyor muyuz derste, öğreniyoruz. Örgü örmek de en basitinden sayı saymayı öğretir. Sadece ilmek ve sıra sayıları değil renklerin uzunluğu ve desenleri oluşturması da geometri ve bilgisayar kodlamalarının temellerini atıyor.

Örgü kelimesine bakarsak bu kelimenin yan yana getirmek, birbirine geçmek, kesişmek anlamlarına geldiğini görürüz. Yani Türkçe dersinden bahsedebiliriz. Örgüden türeyen örüntü kelimesinin anlamına bakıldığında ise matematik dersiyle ilişki kuruluyor.

Begüm'ün kardeşi için hazırladığı hediye, hayat bilgisi dersinde öğrendiği aile içi iletişim konusunu destekliyor.

Begüm, örgü veya dantel örerken ya da başka el işleriyle uğraşırken birçok temel gelişimsel beceriyi kullanır. Kardeşi Okan mutfakta salata yaparken de Begüm bunu fark ediyor. Küçük motor becerileri harekete geçirme, el ve göz koordinasyonu sağlama, vücudun iki tarafını aynı anda farklı şekilde kullanma ve mekânsal düşünme ev işlerinde bile çok önemli.

Ellerle çalışarak örgü örmek ne fayda sağlar? Elbette matematik becerilerine katkı sağlar. Ancak başka faydaları da var örgü örmenin: Öz saygıyı geliştiriyor ki bu, günümüz gençlerinin ve eğitim anlayışının büyük ölçüde eksikliğini hissettiği bir özellik. Bir örgüyü tamamlamak, istikrar ve sabır gerektirir. Bunlar da çocuklarımızın ihtiyacı olan ve kazanmalarını istediğimiz sosyal-duygusal becerilerden. O zaman örgü örmeye devam...

EVİNİZDEKİ STAJYERİN FARKINDA MISINIZ?

Mert, bir stajyer öğrenci. 1. sınıftan itibaren evinde staj görmeye başladı. Okulda öğrendiği her teorik bilgiyi, evinde pratik olarak uyguluyor. İşte o zaman Mert’in okulda öğrendiği her şey kalıcı hâle geliyor.

Gidip bakalım, ne dersiniz?

Mert okulda “İhtiyaçlarımız ve İsteklerimiz” konusunu öğrendi. Evde stajyer öğrenci olarak alışveriş listesini ailesiyle yapıyor. İsteklerini, ihtiyaçlarıyla karıştırmamayı ve tasarruflu olmayı evinde uygulamalı olarak öğreniyor. Okulda nezaket kurallarını öğreniyor. Evde aile bireylerinin birbiriyle iletişimi Mert için bir staj deneyimi.

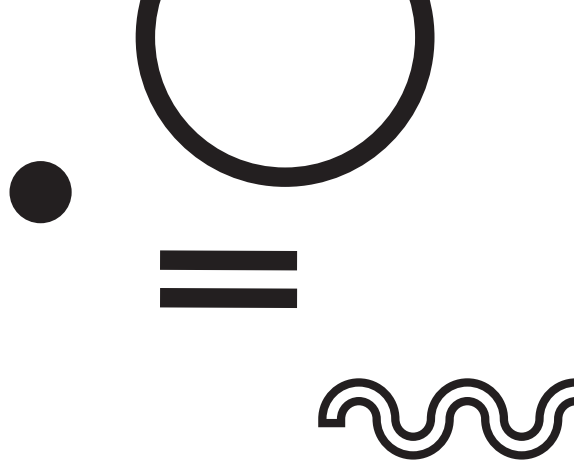
Gelen misafirleri karşılarken, kendini tanıtırken ve nezaket kurallarına uygun davranırken staj görüyor Mert evinde. Ailesiyle birlikte dışarıya çıktıklarında

anne babasının ellerindeki çöprü bir atık kutusu bulana kadar taşınması Mert'e okuldaki "Çevre Temizliği İçin Yapılması Gerekenler" konusunu hatırlıyor. Evlerinin önündeki boş kaplara sokak hayvanları için su bıraktığında Mert aslında ev ödevini yapmış oluyor. Ailesinin evde bitki yetiştiriyor olması Mert için gayet önemli. Bir çiçeğe su vermek ve onu gözlemlemek de Mert'in stajının önemli bir parçası çünkü.

Mert, babasıyla birlikte evde tamirat yapıyor. Birlikte ampul değiştiriyorlar. Annesiyle birlikte evdeki kimyasal ürünlerle yiyecekleri ayrı yerlere yerleştiriyorlar. Bu sırada sohbet ediyorlar. Çünkü Mert bu konularda bilgili. Okulda ev kazaları hakkında konuştular ve kazalardan korunma yollarını öğrendiler. Stajyer bir öğrenci olarak Mert'in de söyleyecekleri var.

Mert'in anne ve babasının millî ve dinî bayramlarımızı nasıl kutladıkları, evde yapılan hazırlıklar ve bayram sevincinin yaşanması; Mert'in kültürel bir bilinç kazanması açısından çok önemli. Mert, millî bayramlarımızın tatil değil, tarihimiz olduğunu; dinî bayramlarımızın tatil değil örf ve adetlerimiz olduğunu ancak ailesinin evdeki tutumuyla kavrayabilir.

Şu bir gerçek ki ev tam manasıyla bir uygulama ortamı. Matematikten fen bilimlerine, sosyal bilgilerden din kültürü ve ahlak bilgisine her dersin uygulamasına katılmak için sizi bekleyen evdeki stajyerin farkında mısınız?

EVDEKİ MAKİNELERDEN HABERİNİZ VAR MI?

Çocuklar fındık yemek istediğinde onlara bir tabak fındık içi vermek yerine kabuklu fındık ve fındık kıracağı verirsiniz eğer aynı zamanda onun eline basit bir makine vermiş olursunuz. Çünkü fındık kıracağı basit bir makinedir.

Akşam perdeleri kapatmak, sabah açmak istediğinizde stor perdeleri çocuğunuz açıp kapatırsa basit bir makineyi çalıştırmış olur. Çünkü stor perde makarası, bir sabit makaradır.

Eğer çocuğunuz bir kerpeteni, bir makası, kargaburnunu ve penseyi yakından inceleme fırsatına sahipse hepsinde ortak bir nokta görür. Hepsinde bir destek noktası vardır evet. Herhangi bir cisme kuvvet uygularken bu noktadan destek alındığını da böyle öğrenir. İşte o zaman elinde tuttuğu kerpeten fen bilimleri kitabının canlı bir sayfasına dönüşür.

Birlikte balık tutmaya gittiğinizde oltayı kullanan kişi siz değil de çocuğunuz ise işte o an çocuğunuz bir makine operatörüdür. Çünkü olta dişli çark, çıkırık, sabit makara ve kaldıraçtan oluşan bileşik bir makinedir.

Eğer bir saatin mekanizmasıyla çocuğunuzu tanıştıırırsanız bu onun mikromekaniğe ilk merhabası olur; dişli çarkların nasıl görüldüğünü, çalışma şeklini, nasıl döndüğünü, dönme yönünü görmüş olur.

Kapının kilidini hep siz açabilirsiniz elbette. Ama anahtarı çocuğunuza vererseniz bunu yapabilir. Çünkü anahtarın kapı kilidini harekete geçirmesi de basit bir makine hareketidir.

Evdeki sarımsak ezeceği, kek yaparken kullandığınız çırpıcı hatta tırnak makası da basit birer makinedir; kahve değirmeni, tornavida, bisiklet pedalı ve el arabası da öyle.

Yani diyeceğim o ki çocuğun “Buna bakabilir miyim?” dediği, anne babanın “Şuna bakmak ister misin?” diye yönlendirdiği pek çok ev aleti bizim için fen bilimleri dersinin konusu.

Mezurayı kaldırmayın çünkü bizim uzunluk ölçme birimleri konumuz için ona ihtiyacımız var.

Kâğıt ve kalemleri kaldırmayın çünkü her fırsatta yazı yazmamız lazım.

Kitapları çocukların uzanabileceği yerlere koyun
Çünkü kitaplarla sahiden dost olmamız lazım.

Kuru fasulye kavanozuna ulaşabilelim çünkü bizim
için onlar sayı boncuğu.

Saati görebilelim çünkü saatleri ğreneceğiz.

Su bardağına ulaşabilelim çünkü ters kapatıp çember
izeceğiz.

Cezveyi kullanabilelim çünkü sıvı ölçmede işimize
yarayacak.

Lütfen evdeki ders materyallerini çocukların ulaşabi-
leceği yerlere koyunuz!

EVET, NEREYE GİDİYORUZ?

Hadi, hafta sonu pek çok aile gibi siz de çocuklarınızı alıp bir yerlere gezmeye, dolaşmaya gidin.

Mesela bu gittiğiniz yer bir orman olsun. Temiz hava ve yürüyüş tamam. Bu bizim beden eğitimi dersimizi destekliyor. Harika... Hafif tempo koşu yapsanız da keşke bunu ikişer ya da üçer ritmik sayarak yapsanız matematik de size eşlik etse olmaz mı?

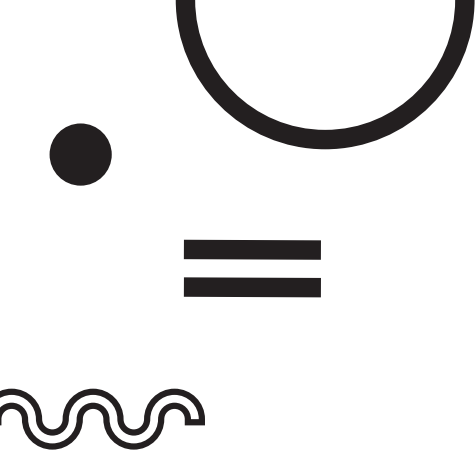
Çocuğunuzu bir ayakkabı tamircisine götürseniz de bir ayakkabının nasıl tamir edildiğini görse... Mesela değirmende unun nasıl öğütüldüğünü, harman yerinde harmanın nasıl savrulduğunu, bir serada çiçeklerin nasıl yetiştirildiğini, manifaturacıda kumaşların nasıl kesildiğini... Bunların hepsi birer gözlem, deneyim ve buralar aslında bizim için birer öğrenme ortamı.

Bir müzeye gitseniz örneğin. İşte attığınız ilk adımda tarih kitabının bir sayfasını açtınız bile. Müzeler sadece gezilecek mekânlar değil ki onlar aynı zamanda çocukların merak duygularını geliştiren, onları sanatla, tarihle, edebiyatla ve hayatla bir araya getiren yerler.

Müzede geçirdiğiniz her dakika bizim için ders saati demek. Eve geldiğinizde bir aile müzesi kurarsınız belki...

Bir resim galerisi olabilir başka bir gezi durağınız. Birlikte gezdiğiniz bir resim sergisi bizim görsel sanatlar dersimiz için ne müthiş bir destek olur; birlikte dinlediğiniz bir konser, müzik dersimiz için ne anlamlı bir yatırım olur bilemezsiniz. Sonra bir tiyatroya gitseniz birlikte. Böylece çocuk sanatla buluşsa. Bu imkânlar her şehrimizde bulunmayabilir. Ama burada esas olan sizin gönüllü olmanız. Çocuğunuzun sizden dinleyeceği bir türkü, bizim için konser yerinedir. Çocuğunuzun bir Anadolu evinde gördüğü kilim deseni sanat eseridir. Ziyaret ettiğiniz bir aile büyüğünün evindeki o geçmişten bugüne gelmiş eski eşyalar ve bunlar üzerine edilmiş bir sohbet de çok değerlidir. Bir çocuğun ninesinin çorap ördüğünü görmesi, o çorabın üzerine konan motiflerin tek tek nasıl sırayla işlendiğini kavraması hatta bunu kendisinin yapmaya çalışması bizim için kodlama dersine giriştir.

Birlikte gittiğiniz her yer, çocuğun deneyim kütüphanesine bir kitap yerleştirir. Kitabın üzerinde şöyle yazar: Aaa, ben bunu daha önce görmüştüüm!

KELİME KOLEKSİYONCUSU CAN

Çocuğunuza öncelikle biriktirmek, toplamak nedir; bu sözcüklerden ne anladığını sorun. “İnsanlar neleri toplar, biz neleri biriktiririz?” gibi. Örnekleri birlikte çoğaltın. Peçete, kartpostal, eski para, deniz kabuğu, futbolcu kartı, kahve fincanı vb. Sizin böyle bir koleksiyonunuz varsa bunu çocuğunuzla paylaşın. Onları nasıl biriktirdiğinizi ve eşyaların hikâyelerini çocuğunuza anlatın. Böylelikle çocuğunuz sizin kişisel tarihinizden de haberdar olacaktır.

Çocuğunuzun böyle bir koleksiyonu varsa bu koleksiyon üzerine de onunla sohbet edin. Şayet yoksa bir koleksiyonu olsaydı bunu hangi eşyayı biriktirerek yapardı, sorun. Daha sonra bir karakter oluşturun. Karakterimizin adı Can olsun. Can’ın bir kelime koleksiyoncusu olduğunu, duyduğu ve gördüğü ilginç kelimeleri not aldığını söyleyin. Çeşitli sorularla Can’ın hikâyesini geliştirin. Burası sizin hayal gücünüze kalmış. Can’ın bir gün topladığı bu kelimelerin tamamını kaybettiği sonucuna varın. Her gün Can’ın kaybettiği kelimeler üzerine konuşun.

Can'ın kaybettiği kelimeleri bulduğunuzu söyleyerek çocuğunuzun dikkatini konuya çekin. Onunla her gün bir kelimenin hikâyesini kurgulayın. Bu kelime hakkında araştırma yaparak kelimenin etimolojisini onunla paylaşın. Kelimelerin kökenleri üzerine düşünmesini böylece sağlamış olursunuz. Bu paylaşım sırasında canlandırmalarla anlatımınızı renklendirin. Ayrıca kelimelerin kökenleri ile birlikte hikâyelerini de kitaplardan ve internet sitelerinden araştırarak çocuğunuzla paylaşabilirsiniz.

BİLMEZLİKTEN GELME OYNAYALIM MI?

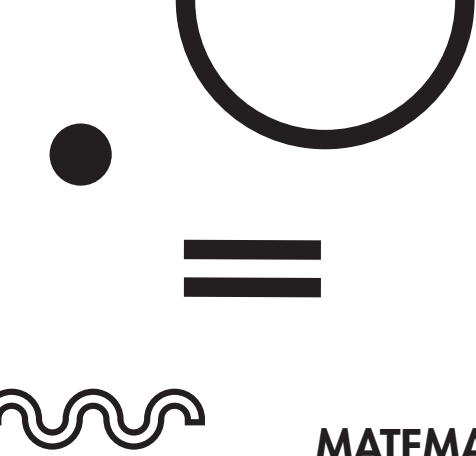
2 kere 2'nin kaç olduğunu bildiğinizi biliyorum. 5 kere 7'yi de biliyorsunuz. 100'ün içinde kaç tane 10 olduğunu da. Haftanın yedi gün, bugün günlerden ne olduğunu da biliyorsunuz. Eğer bugün günlerden perşembeyse iki gün sonra cumartesi olacağını ezbere söyleyebilirsiniz. Bir kilo süte 2 kaşık şeker ekliyorsanız eğer iki kilo süte 4 kaşık şeker eklemeniz gerektiğini kolayca hesaplayabilirsiniz. Ekim ayında kutladığımız millî bayramımızı şıp diye söyleyeceğinizden eminim. Doksan TL'lik bir ürünü satın almak için iki yüz TL verirsiniz yüz on TL para üstü alacağınızı da bilirsiniz. Alfabeyi de bir çırpıda sayabilirsiniz. Biliyoruz ki bunların hepsini öğrendiniz, unutmadığınızdan da eminiz.

Çocuğunuza gün içinde “7 kere 8 kaç?”, “100 TL'nin 75 TL eksiği kaç TL'dir?”, “Haftanın beşinci günü hangisi?” gibi basit ya da zor bir soruyu bir çırpıda sorarsanız bilin ki çocuğunuz kendisini sözlüye kalkmış bir öğrenci gibi hisseder; heyecanlanır, kaygılanır, afallar ve bazen de bildiği sorunun cevabını dahi veremez. Bu bizim ne okulda istediğimiz bir durum ne de evde...

Karşısında doğru cevabı bilen birinin olduğunu bile-
rek cevap vermek, çocuğa kendini bir sınavdaymış gibi
yahut test ediliyormuş gibi hissettirir. Oysa karşısında-
kinin bilmediği bir sorunun cevabını vermek ona iyi
gelecektir.

Çocuğunuzu, bilgisine başvurduğunuz bir yardımcı
gibi düşünün. Bildiğiniz şeyleri bir süreliğine unutun.

“6 kere 7 kaç?” demekle “6 kere 7 kaçtı, hatırlayamı-
yorum.” demek arasında ciddi bir fark var. “İki yüz TL
vermiştim. Alışveriş doksan TL tuttu, para üstü olarak
yüz TL mi almam gerekiyordu?” demek ve bilerek hata
yapmak, ona doğru cevabı vermek için bir fırsat sunar.
Siz “Alfabenin dördüncü harfi d’ydi değil mi?” diye
sorun da bırakın “ç’yi atladın!” diye o düzeltsin. Bu
hem okulda öğrendiklerini evde göstermesi açısından
bir fırsattır hem de yetişkinlerin de zaman zaman hata
yapabildiklerini bilmek çocuklara iyi gelir...

MATEMATİK MUHABBETİ

Bu sefer de Zeynep’in evine gidelim. Zeynep’in dedesi hoşsohbet biri, konuşmayı çok seviyor. Zeynep de tam olarak dedesine çekmiş. Gün boyu ikisinin muhabbetlerine doyum olmuyor. Dedesi Zeynep’e konuşması için fırsatlar sunuyor. “Bugün okulda öğrendiklerini bana da anlatır mısın?” diye sorduğunda dedesi, Zeynep keyifle öğrendiklerini anlatıyor. Böylece Zeynep derslerini tekrar etmiş oluyor.

Zeynep küçükken sürekli “Annemlerin gelmesine ne kadar var, dede?”, “Parka gitmemize ne kadar var, dede?”, “Eve varmamıza daha çok mu dede?”, “Akşam yemeğine ne kadar var, dede?” diye sorardı. Dedesi de “Az kaldı.” demek yerine ona saati gösterir, “Akrep şuraya geldiğinde, yelkovan buraya geldiğinde” diyerek zamanı anlatırdı. Şimdi Zeynep bir ortaokul öğrencisi ve dedesinin kirayı ne zaman ödeyeceğini, maaş gününe kaç gün kaldığını, doktor kontrollerinin zamanlarını ve ilaç saatlerini hep o takip ediyor.

Zeynep ilkokuldayken dedesi ona bir kumbara almıştı. İçine bazen dört tane 25 kuruş, bazen iki tane 50 ku-

ruş, bazen de 1 TL atıyorlardı. Haftada bir gün kumbaranın içinde kaç TL biriktiğini tahmin ediyorlardı. Altı ayda bir açtıkları kumbarada ne kadar para biriktiğini tahmin etmek Zeynep’in çok hoşuna gidiyordu. Şimdi Zeynep tasarruf konusunu bildiği gibi dedesinin aylık bütçe hesabını yapmasına da yardımcı oluyor.

Zeynep ve dedesi alışverişe gittiklerinde dedesinin pazarlık yapması Zeynep’in dikkatini çekerti. Dedesi “Düz hesap şu kadar olsun.” dediğinde Zeynep buna çok gülerdi.

-22 TL!

-Düz hesap 20 TL!

-28 TL!

-Düz hesap 30 TL de sen ona!

Zeynep okulda sayıları yuvarlamayı öğrendiğinde aklına dedesi geldi.

Dedesi, Zeynep’e tarihleri hep not ettirirdi. Kimin doğum günü ne zaman, kim hangi yıl doğdu, kimin doğum gününe ne kadar zaman kaldı, bayrama kaç ay var, ay sonuna kaç gün var, anne ve babası evleneli kaç yıl oldu? Bunları sık sık sorar ve Zeynep’ten cevabını alırdı. Zeynep’in şimdi tarihlerle arası çok iyi.

Zeynep’in dedesi kitap okumayı çok seven biri. İlginç bilgilerin olduğu kitapları okumayı çok seviyor. Ama yaşlı olduğu için bilgilerin doğruluğunu Zeynep’le test ediyor.

-Zeynep bak burada ne yazıyor? Suyun üzerine zeytinyağı döküldüğünde zeytinyağı suyun üstüne çıkar-mış. Dene bakalım, sahiden öyle mi? Zeytinyağı gibi üste çıkmak deyimi de buradan geliyormuş!

-Kollarını iki yana açtığında sağ orta parmak ucundan sol orta parmak ucuna kadar olan mesafe boyunun ölçüsünü veriyormuş Zeynep. Denesene bakalım doğru mu? Mezurayı getir de boyunun ölçüsünü alalım!

Böylece Zeynep hem bir deyimın anlamını öğreniyor hem de bir deney yapmış oluyor.

Zeynep'in dedesi origami tutkunu. Kâğıtları katlayarak kurbağalar, gemiler, uçaklar, çiçekler yapılabiliyor. Bunları Zeynep'e de öğretti. Zeynep geometrik şekilleri bu yolla öğrendi. Ayrıca bir kâğıt parçasının ne çok şeye dönüşebildiğini görmek Zeynep'i çok şaşırtıyor.

Birlikte araba yolculuğu yaptıklarında Zeynep'in dedesi, gördükleri araçlara renklerine göre puanlar verirdi. Bu oyunda kırmızı arabalar 10, beyazlar 5, sarılar 20 puandı. Yolda yollarından geçen arabaların puanlarını toplarlardı ve yolculuğu eğlenceli hâle getirirlerdi. Bu oyunu Zeynep büyüyünce de bırakmadılar. Şimdi kırmızı arabalar 125, beyazlar 60, sarılar 45 puan. Eskiye göre toplama yapmak daha zor oluyor ama böylece Zeynep bir zihin egzersizi de yapmış oluyor.

Peki, şimdi size bir soru: Sizce Zeynep matematiği seviyor mu, sevmiyor mu?

İPEK'İN GÖZLEM DEFTERİ

Farkettiniz mi? Çocuklar kronometre, termometre, metre ve terazi gibi ölçüm araçlarını çok merak ederler. Siz de yapmışsınızdır. Mesela İpek'in annesi bir gün onun boyunu ölçüp duvara işaretliyor. Sonra da ona birçok şeyin uzunluğunu bu şekilde ölçebileceğini söylüyor. O günden beri İpek, bazen metreyle bazen de mezura ile evdeki eşyaların uzunluklarını ölçmeye başlıyor. Bundan çok keyif alıyor. Hadi, ona bir öneride bulunun. Bir gözlem defteri oluştursun ve bunları not ederek karşılaştırmalar yapmaya başlasın İpek. Bu karşılaştırmalar çevresindeki birçok şeyin boyu ve hacmi konusunda bir duyarlılık geliştirmesini sağlar. Hatta İpek bunu bir oyuna dönüştürüyor. Kimin saçının en uzun olduğunu, kimin elinin en geniş olduğunu, evdeki bitkinin boyunun bu haftada ne kadar değiştiğini, baharat kavanozlarından hangisinin daha ağır olduğunu, bahçede güneşin altında veya akşam gölgede hava sıcaklığının kaç derece olduğunu, kalplerinin 1 dakikada kaç defa attığını, evde yemek hazırlanırken toplam ne kadar süre geçtiğini ölçümler yaparak not ediyor. Topladığı bu verileri pastel boyayla grafikler hâline getirmeye bayılıyor. İpek bilimsel düşünmenin ilk adımlarını böylece atmaya başlıyor.

Veriye dayalı düşünme, kanıt toplama, verileri karşılaştırma becerileri için daha güzel etkinlik olur mu?

Bütün çocuklar gibi İpek de toprakla oynamayı çok seviyor. Bulduğu her fırsatta toprağı biraz kazıyor ve toprağın içindekileri inceliyor. Annesi ve babası, onun ellerini ve üstünü kirletmesinden rahatsız olmuyor. Çünkü İpek'in topraktan öğrenebileceğı şeylerin çok olduğunun farkındalar. Hatta ona bir de büyüteç aldılar. İpek büyütecini yanından hiç ayırmıyor. Toprağı büyüteçle incelediğinde şaşıyor. Farklı yaşam alanlarından toprak örnekleri bulmasına annesi ve babası yardımcı oluyor.

Başka bir gün İpek'in toprağa büyüteçle baktığını gören komşuları Seher Hanım, ona bir mıknaş veriyor. İpek'e toprağın içinde bu mıknaş gezdirip orada manyetik tanecikler olup olmadığına bakmasını söyledi ve ekledi: İpekçim her toprak farklı bitki ve mineraller içerir, derince bir çukur kazıp toprağın katmanlarına bakabilirsin. İpek'in böylece hem toprağa hem de canlılar dünyasına ilgisi her gün artıyordu. Fen bilimleri dersinin konularını yaşamdan öğrenmiş oluyordu.

Derste işlenecek “Canlılar” konusunu beklemesine gerek kalmadan İpek; canlıları tanımaya, tasnif etmeye, onların ortak ve farklı yönlerini ayırt etmeye başlıyor bile.

BİLİMSEL DÜŞÜNMENİN İLK ADIMLARI

Evdeki her şey bilimle ilgilidir aslında. Hem de çok sıradan şeyler bile. Mesela farklı markalardan alınmış üç farklı sakızdan hangisinin balonunun daha büyük olacağına dair çocuğunuzla iddiaya girin. Şişirdiğiniz balonları karşılaştırması için ona sorular sorun. Sonra balonları en küçükten en büyüğe doğru sıralayın. Beraber sakızın neden yapıldığını araştırın. Daha büyük şişen balonun sahip olduğu özellikleri aranızda tartışın. Bu sonuç acaba hangi faktörlerden kaynaklanmış olabilir? Değişkenleri belirleyin. Bu sayede çocukların kontrollü deney tasarımlarına yardımcı olabilirsiniz. Ev ortamında daha birçok benzer gözlem ve tartışma fırsatı bulabilirsiniz. Örneğin; evdeki pasta mumlarının yanıp tükenme süresini ölçmek, çikolatanın ağızda erime süresini deneyimlemek, en çok yağ içeren kuru yemiş hangisi diye beyaz kâğıda kuru yemişleri bastırarak sürtmek...

Başka bir gün çocuğunuza “Su altı dünyası sergisi yapmak ister misin?” diye sorabilirsiniz. Onunla birlikte evinizdeki bir köşeye, köpükler ve renkli kâğıtlarla bir su altı dünyası sergisi yapabilirsiniz. Kâğıtlar yeterli olmazsa evde kullanılmayan kıyafetleri, çorapları, oyuncakları bu sergiye ekleyebilirsiniz; mavi çöp poşeti kullanmak harika bir fikir olur. Birlikte yaptığınız deniz sergisi tamamlanınca “Eveeeet şimdi sergi zamanı!” diyerek evdeki diğer aile bireylerini çağırıp sergiyi gezmelerini sağlayabilirsiniz. Yaptığı mercanları ve deniz hayvanlarını göstermesine ve anlatmasına izin verin. Hatta bu alanda bir tiyatro oyunu oynayın beraber. İşte bir doğa müzesi kurmuş oldunuz. Ona hazırlamış olduğu balıklar, balinalar ve diğer canlılar hakkında sorular sorun ve öncesinde araştırmasını teşvik edin. Sizce bunlar hangi derslerin konusu olabilir? Açıklamaya bile gerek yok değil mi?

Gelin şimdi Özcan ve babası neler yaptı bakalım:

Özcan’ın babası bir kâse çorbayı tezgâhın üzerine koydu. Özcan, çorba kâsesini yemek masasına doğru taşırken çorba üzerine döküldü. Üzerindeki kıyafetler onun en sevdiği kıyafetleriydi. Babasına ne yapacağını sordu. Kurumasını bekleyip öyle mi temizlemeli yoksa hemen mi temizlemeliydi? Babası çorbanın lekesi kalmasın diye tişört ve pantolonunu hemen çamaşır makinesine atmasını söyledi, diğer renkli çamaşırlarla yıkandı. Çamaşır makinesinde kıyafetler yıkandıktan sonra Özcan onları makineden çıkarıp hemen balkona asmak

istedi. Lekeler çıkmış mı merak ediyordu. Makineden çıkan çamaşırları kontrol edip lekelerin kalmadığını görünce çok mutlu oldu. Babasına haber verdi. O sırada annesi, “Acele etme, lekelerin tamamen çıkıp çıkmadığını kuruyunca daha iyi anlayabiliriz.” dedi. Özcan’ın içi kıyafetler kuruyuncaya kadar rahat etmeyecekti. Kıyafetlerinin kurumasını bekleyen Özcan, kuruma olayının nasıl gerçekleştiğini düşünmeye başladı. Anne ve babasının yanına koşup onlara “Çamaşırlar nasıl kuruyor?” sorusunu sordu. Isı, sıcaklık, buharlaşma, hareket ve daha birçok kavram bu soruda yok mu? Elbet var. Siz yeter ki soru sormayı teşvik edin.

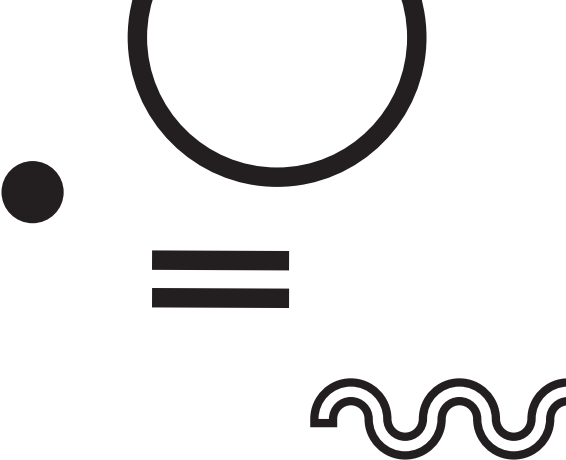
Özcan, sorduğu sorular neticesinde balkona astığımız çamaşırların yaz günlerinde de kış günlerinde de kurduğunu çünkü buharlaşmanın her sıcaklıkta olduğunu öğrendi. Kış aylarında çamaşırların kurumasının yaz aylarına göre daha uzun sürdüğünü öğrendi. Öğrendiği bu bilgiler onun için yaparak yaşayarak edindiği bir deneyim olduğu için derste öğrendiğinden muhtemelen daha kalıcı oldu.

Burada önemli bir şey daha var: Çocukların kendi işlerini kendilerinin halletmesi. Siz bu konuda kendinizi nasıl görüyorsunuz? Özcan’ın annesi ve babası Özcan’a, birçok işini kendi halledebilmesi için izin veriyor. Bu da Özcan’ın günlük yaşamda kendi kendine öğrenmesine, gelişmesine yardımcı oluyor.

Şimdi de Buğra ile beraber dedesinin köy evine gidelim:

Buğra köye gittiğinde dedesinin evinin merdivenlerindeki metal korkuluklara dokunduğunda elinde bir çarpılma hissediyor. Bunu dedesine anlatıyor ve dedesi Buğra'ya gel ayakkabılarını çıkar da biraz seninle toprakta yürüyelim, diyor. Buğra “Neden dede?” dediğinde dedesi Buğra'ya “Toprak vücudumuzdaki fazla elektrik yüklerini alır. Ellerini ve ayaklarını toprağa koy ve yere kök saldığını hayal et.” diyor. Buğra'nın dedesi bu arada, Veysel'den “Benim sadık yarım kara topraktır” türküsünü mırıldanıyor. Bir yandan toprağa elektriğin nasıl aktığını hayal ederken bir yandan da daha önce odaklanmadığı etraftaki sesleri daha iyi duyduğunu fark ediyor. Sadece doğayı dinlemek bile müthiş öğretici.

Buğra böylece daha “Elektrik” konusunu görmeden topraklama konusunu öğreniyor. Buğra, böylece müfredatın birçok konusunu derslerde görmeden önce deneyimliyor.

BİR KALEMLE NE ÇOK ŞEY

Emre ve Enes evlerinde bizi bekliyorlar. Ali Bey çok sevdiğimiz bir velimiz, Emre ve Enes'in babası. Ali Bey sürekli cebinde kalemle gezer. Kâğıt bulmak kolaydır nasıl olsa. Fişlerin, faturaların arkası; kese kâğıtları, gazeteler, peçeteler, yemek servis kâğıtları Ali Bey için birer müsvedde kâğıt olabilir. Evlerinde de müsvedde kâğıtların durduğu bir köşe var.

Ali Bey çocuklarla eskiden hep isim şehir oyunu oynardı. Bir harf verirdi onlara, onlar da aynı harfle başlayan bir kişi ismi, bir hayvan, bir şehir, bir bitki, bir de eşya ismi yazarlardı. Çocuklar büyüdükçe bu oyunu ilerlettiler. Bir ressam, bir yazar, bir enstrüman, bir müze ismi de arıyorlar artık oyun oynarlarken.

Ali Bey gazeteyi okuduktan sonra bir kalemle birlikte gazeteyi çocuklara uzatır ve gazetedeki özel isimleri işaretlemelerini ister. Bazen de zamirleri, sıfatları...

Bazen çocuklara birer boş kâğıt ve altı kelime verir Ali Bey. Örneğin; “yumurta, yağmurluk, yorgun, sevimli, örümcek, sekiz” kelimelerinin içinde geçtiği bir öykü yazmalarını ister. Böylece hem çocukların hayal gücü gelişir hem de çocuklar yazı aktivitesi yapmış olurlar.

Evde yazılacak bir şey varsa Ali Bey bunu mutlaka çocuklara yazdırır. Alışveriş listesini yazmak, yemek tariflerini yazmak, yemek listesini, yol tariflerini yazmak evde çocukların görevidir. Bir yerde güzel bir cümle okuduğunda çocuklara söyler ve çocuklar bu cümleyi bir kâğıda yazıp evde oluşturdukları bir panoya asarlar.

Birlikte bulmaca çözmeyi de seviyorlar. Küçük kutulara yukarıdan aşağıya ve soldan sağa sıraladıkları harflerle kelimeler yazmayı... Acaba hangi kelime, diye düşünmeyi... Kendi bulmacalarını hazırlıyorlar bazen. Herkes hazırladığı gizli kelimelerden ya da sayılardan oluşan bulmacayı bir diğerine veriyor, en kısa sürede ve tabii ki doğru olarak bulmacayı tamamlayan küçük bir ödülün sahibi oluyor. Ödülleri kendileri tasarlayıp hazırlıyorlar bu arada: Makarnadan ya da iplerden yapılmış bir bileklik, taze sıkılmış portakal suyu, kâğıt havlu rulosundan yapılıp süslenmiş bir kalemlik...

Ailede herkesin bir günlüğü var. Her akşam gün içerisinde yaptıklarını, yapacaklarını, hayallerini, duygularını ve düşüncelerini yazdığı. Tabii birbirlerinin günlüklerini izin almadıkça okumuyorlar... Ne de olsa onların

düşünce dünyasına açılan bir kapı o. Kapıyı çalmadan içeri girmek doğru olmayacaktır.

Gizli kodlar oluşturuyorlar ve bazen birbirlerine mesaj yazarken klavyedeki ya da bilgisayardaki sembolleri kullanıyorlar. Yazdıkları mesajları buzdolabının üzerine asıyorlar. Herkes için kod kırma zamanı.

é π □ # ≤ & = □ # [- % ☐ © [∞ - % μ [© % ≠ [≤ € μ α ☐

a b c ç d e f g ğ h ı i j k l m n o ö p r s ş t u ü v y z
? * / & % + é ½ } = [\$ £ - ☐ □ € ¥ ÷ μ © Ω β α π ≠ ≤ ∞

Günaydın ailem! Sizleri seviyorum.

Birbirlerine mektup yazmak gibi de şahane bir âdetleri var ailece. Böylece hem yazı yazma pratiği yapmış oluyorlar hem de duygularını yazarak ifade ediyorlar. Üstelik Ali Bey ve oğullarının birbirlerine yazdığı bu mektuplar ileride onlar için harika birer anı olacak.

Evin belli köşelerinde Türkçe sözlükler duruyor. Bazı günleri yeni sözcük bulma oyununa ayırıyorlar. Emre ve Enes, anne babalarının bilemeyecekleri kelimeleri seçmek için uğraşıyorlar gülümseyerek. Ancak bu oyunun önemli bir kuralı var: Yeni kelimeleri kendileri de cümle içinde kullanacaklar. Kelimenin anlamını anne ve babası bilemezse yazdıkları cümleler onlara yol gösterici oluyor.

Emre ve Enes resim yapmayı da çok seviyor. Resimli öykülerini yazdıkları defterlerini saklıyorlar. Çizgi romanları hatırlarsınız, tıpkı onlara benziyor bu defterleri.

Emre ve Enes'in yazıları gayet düzgün ve yazı yazmayı seviyorlar. Bunun sebebi Ali Bey'in cebinde gezdirdiği o kalem...

Sahi sizin cebinizde de var mı bir kalem?

ÇOCUKLUĞUN VAZGEÇİLMEZİ: MASALLAR

En son ne zaman masal dinlediniz? Peki ne zaman masal anlattınız? Çocuklarımızın hayatında bizim çocukluğumuza göre çok daha az masal olduğunu fark ettiniz mi? Masalsız büyüyen bir kuşağın hayal gücünden verim bekleyebilir miyiz? Masallar çok küçük yaşlardan itibaren dili, hayal gücünü yoğuran en değerli kültür birikimimizdir. Masal, bir aile kültürü olarak çocukların hayatında ne kadar yer ederse kuşaktan kuşağa aktarılan bir kültürde sizin de payınız olmuş olur.

Ailenizin masal ağacını oluşturabilir, çocuğunuzla beraber siz de ailenizle ilgili bir masal yazabilirsiniz. Bir masal kutusu oluşturarak kutunun içine farklı kelimeler atabilirsiniz. Sonra kutudan çekilen kelimelerle birlikte bir masal oluşturmaya çalışabilirsiniz. Çocuğunuzla beraber hayal ettiği bir masal kahramanı için kostüm hazırlayabilirsiniz, o kahramana bir ev yapabilirsiniz.

Birlikte okuduğunuz bir masalla ilgili ona sorular sorabilir, o masalla ilgili birlikte resimler çizebilirsiniz. Yine aynı masal için “Masalın sonunu sen olsan nasıl bitirirdin?” diye sorabilir, bu yeni son hakkında onunla sohbet edebilirsiniz.

Masalları ocukların hayatından eksik etmeyin, daha geniş düşünmelerini istiyorsanız onlara daha çok masal anlatın ya da okuyun.

ÖRNEK ETKİNLİKLER

EVDE ÇOCUĞUNUZLA YAPABİLECEĞİNİZ FEN BİLİMLERİ DERSİ ETKİNLİKLERİ

1. Bir bardak ya da kavanozu yarısına kadar su ile doldurun. Suyu birer tatlı kaşığı sirke ve karbonat ekleyin. Bardaktaki/kavanozdaki karışım köpürmeye başlayacaktır. Bardağın içine her seferinde bir tane kuru üzüm atın. Kuru üzümlerin zıplamasını seyredin. Bakalım üzümlerden bir tanesini yakalayabilecek misiniz?

2. Çeşitli ürünlerin gıda etiketlerindeki bilgileri karşılaştırın. Besin değerleri ve kalori miktarlarını inceleyin.

3. Suyu bükmeye ne dersiniz? İhtiyacınız olan kuru bir plastik tarak, musluk ve musluktan akan su, temiz ve kuru saçlarla dolu bir kafa. Musluğu çok ince bir su akacak şekilde açın. Plastik tarakla saçınızı on kez tarayın. Şimdi tarağı (suya değdirmeden) yavaşça akan suyun yakınına getirin. Her şey yolunda giderse suyun tarağa doğru eğildiğini görebilirsiniz.

4. Su döngüsü poşeti oluşturun. Şeffaf bir poşete bir miktar su doldurun ve poşeti balkonun doğrudan güneş alan bir yerine yerleştirin. Suyun buharlaşmasını, poşette oluşan su damlacıklarının poşetin yanından aşağıya doğru süzülüşünü gözlemleyin. Poşeti bir süre asılı tutun ve değişimleri izlemeye devam edin.

5. Boş ve silindirik şeklindeki bir teneke kutuyu masanın kenarına yatay şekilde yerleştirin. Balonu şişirin ve saçınıza hızlıca birkaç kez sürün. Balonu masanın kenarında duran teneke kutuya yaklaştırın. Ancak birbirlerine değmemelerine dikkat edin. Kutunun kendi başına balona doğru yuvarlanmaya başladığını göreceksiniz.

6. Bir kabı su ile doldurun. Çeşitli nesneleri (tebeşir, ataş, taş, çay kaşığı, kâğıttan yaptığınız kayık vb.) su dolu kaba atın. Atmadan önce çocuğunuzla birlikte bu nesnelerin batıp batmayacağına ilişkin tahminde bulunun. Nesnelerin neden battığı ya da batmadığı üzerine bir sohbet başlatın.

7. Bir kâğıda sağ elinde çiçek tutan bir insan figürü çizin. Kâğıdı dik duracak şekilde bir yere yerleştirin. İçi su dolu cam bardağı kâğıdın önüne yerleştirin. 25-30 cm uzaktan bardağa bakarak çizdiğiniz resmi görmeye çalışın. Çizdiğiniz figür çiçeği hangi eliyle tutuyordu?

8. Pencerenizin önünde ya da balkonunuzda mini bir sera oluşturun. Tohumları ıslak kâğıt havluyla doldurduğunuz bir torbaya yerleştirin ve torbayı pencere

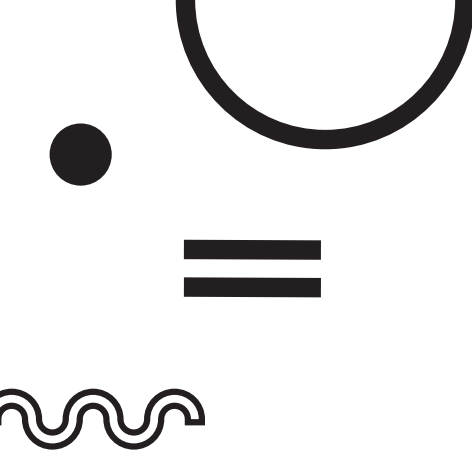
önünde güneş gören bir yere bırakın. Tohumların çimlenmesinin ve büyümesinin ne kadar sürdüğünü gözlemleyin. Gözlemlerinizi küçük bir deftere not edin.

9. Çocuğunuzdan bir bilim insanı olduğunu hayal etmesini isteyin. Ona, “Bilim insanı olsaydın ne icat etmek ya da keşfetmek isterdin?” sorusunu sorun. Belki siz de bu soruya kendi verdiğiniz cevabı çocuğunuzla paylaşmak isteyebilirsiniz.

10. Akşam yemeği için pişirdiğiniz tavuktan iki kemik parçası alın. Ellerinizi bu iki kemiği ortadan ikiye kırmayı deneyin, kemiklerin kırılmadığını gördünüz. Şimdi bu kemiklerin birini sirkeli suya, diğerini çeşme suyuna koyarak 3 gün bekletin. Üç günün sonunda kemikleri bir kez daha kırmayı deneyin. Sirkenin etkisi üzerinde düşünün.

11. Kabuğu soyulmamış, haşlanmış yumurtanızı önce geniş bir kapta çeşme suyunun içine atın. Dibe batan yumurtaya bakarak onu su yüzeyine çıkaracağınızı söyleyin. Bir avuç tuzu sihirli sözler söyleyerek ve hareketler yaparak yumurtanızın olduğu kaba bırakın. Şimdi yumurta yüzüyor. Suyun yoğunluğu üzerine konuşabilirsiniz.

12. Çocuğunuza evde elektrikle çalışan teknolojik aletler yerine eski zamanlarda neler kullanıldığını sorun. Aydınlanmak için ampul yerine... Haberleşmek için telefon yerine Yemekleri serin tutmak için buzdolabı yerine... Yemek pişirmek için fırın yerine gibi.

EVDE ÇOCUĞUNUZLA YAPABİLECEĞİNİZ MATEMATİK DERSİ ETKİNLİKLERİ

1. Bir yerden bir yere giderken kaç adım attığınızı sayın.
2. Çocuğunuzun kumbarasında kaç TL biriktiğini onunla birlikte düzenli olarak sayın. Almak istediği ürün için kaç TL'ye daha ihtiyacı olduğunu birlikte hesaplayın.
3. Ölçüm yapın. Standart (mezura, cetvel vb.) ve standart olmayan (adım, ip vb.) ölçme birimlerini kullanarak masanın, pencerenin, kapının, odanın, iki ağaç arasının uzunluğunu ölçün. Aile bireylerinin boylarını ölçüp duvara işaretleyip belli aralıklarla çocuğunuzun boyundaki değişimi aile bireylerine göre yorumlamasını isteyin.
4. Her hafta aynı gün aynı saatte tartılıp kilo takibini yapmasını sağlayın.

5. Tahmin edin. Kavanozun içinde kaç tane kuru fasulye tanesi olabilir?

6. Yemek yemeye, yatmak için hazırlanmaya ya da oynadığınız oyuna kaç dakika ayırdığınızı belirleyin.

7. “Kuralımı Tahmin Et!” oyunu oynayın. Sayısal bir örüntü oluşturun ve daha sonra çocuğunuzdan örüntüdeki bir sayıyı tahmin etmesini isteyin. Örneğin; 1, 4, 7, 10, ... gibi bir örüntüde sekizinci adımda hangi sayının geleceğini bulmasını isteyin.

8. Farklı şekillerdeki kapları su ile doldurarak kapların kütlelerini ölçün.

9. Bozuk tuş oyunu oynayın. Bir sayıyı temsil etmenin farklı yolları vardır. Örneğin, 18 sayısını $15+3$ ya da $20-2$ şeklinde temsil edebilirsiniz. Çocuğunuza hesap makinesindeki 8 yazan tuşu yok saymasını söyleyin. Ona 18 sayısını 8 sayısı olmadan hesap makinesinin ekranında nasıl gösterebileceğini sorun.

10. Sırayla gözlerinizi kapatın ve birbirinize giriş kapısından mutfığa, oturma odasından yatak odasına, mutfaktan salona nasıl gideceğinizi tarif edin.

11. 3 farklı dilde 1’den 10’a kadar saymayı beraberce öğrenin.

12. Birlikte mutfığa girin. Kek yaparken ya da yemek yaparken ölçüleri onun ayarlamasını sağlayın. Mesela kâseye bir su bardağı un konacaksa bunun kaç çay bar-

dağına denk geldiğini görmesine, bir yemek kaşığı kaç çay kaşığına denk geliyor gibi karşılaştırmalar yapmasına yardımcı olun.

13. Evde yetiştirdiğiniz bir çiçeğin sorumluluğunu çocuğunuza verin ve ona hangi aralıklarla ne kadar su vermesi gerektiğini belirleyin. Sonra çocuğunuzun verilen su miktarını haftalık ve aylık olarak takip edip hesaplamasını sağlayın.

14. Çocuğunuzun marketten alışveriş yapmasını sağlayın ve para üstü oluşacak şekilde para vererek onu markete gönderin. Sonra bunun hesabını birlikte yapın ve üzerine sana şu kadar vermiş olsaydım ne kadar para üstü alırdın ya da şu kadar vermiş olsaydım ne kadar eksik kalırdı gibi hesaplamalar yapmasını sağlayın.

15. Aile bireylerinin ve aile büyüklerinin yaşlarını konuşun. Ondandır, o doğduğunda her bir aile bireyi ve aile büyüğünün hangi yaşta olduğunu hesaplamasını, yaşlar arasında karşılaştırma yapmasını isteyin.

16. Evin içerisindeki bir koridoru ya da bir duvarın uzunluğunu çocuğunuzun adımlayarak ölçmesini sağlayın. Elde edilen adım sayılarının neden farklı olduğunu onunla tartışın.

17. Aylık faturalarınızın ya da kredi kartı ekstrelerinizin incelemesini birlikte yapın ve harcama dağılımlarını görmesini sağlayın. Harcama giderlerini birlikte hesaplayın. Haftalık ya da aylık olarak karşılaştırmalar yapın.

18. Çocuğunuzun gün içerisinde neye ne kadar zaman ayırdığını, saatleriyle not etmesini isteyin. Sonra günlük, haftalık ve aylık olarak günlük aktivitelerine ayırdığı zamanı hesaplamasına yardımcı olun. Örnek olarak ilk önce bu hesaplamayı kendiniz için yapın. Bunu, çocuğunuzun kendi yaptığıyla karşılaştırmasını isteyin ve farklılıkları birlikte yorumlayın.

19. Odasındaki eşyaların yerlerini değiştirmesine izin verin ve her bir eşyayı nereye nasıl yerleştirdiğini sorun. Eşyalardan yan yana koyulabilecek olanlar varsa bunların en, boy ve yükseklik analizlerini yaptırın.

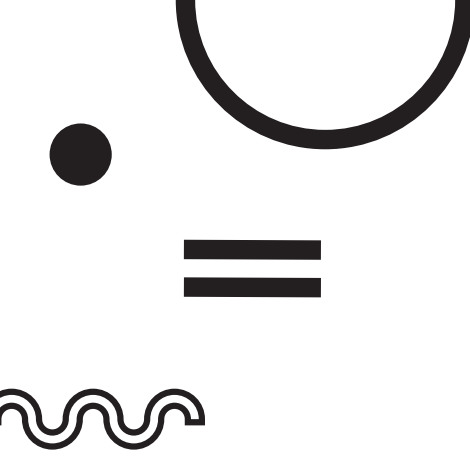
20. Kullandığı kitaplık gibi dikdörtgenler prizması şeklindeki eşyaların hacimlerini hesaplatın.

21. Evde kullandığınız halıların alanlarını hesaplatıp nları yıkamaya gönderdiğinizde ne kadar ücret ödenmesi gerektiğini buldurun. Birkaç farklı yerden fiyat alıp bunlar arasından en kârlı olanı seçmesini isteyin.

22. Birkaç tane farklı tişörtünü ve birkaç tane farklı pantolonunu ortaya koyup bunları kaç farklı kombinasyonla giyebileceğini hesaplatın.

23. Aylık alışveriş listesini oluşturmasını isteyin.

24. Bir kilo pirinç ile bir kilo çayı aynı kavanoza koyup koyamayacağını sorun. Bunu hayal edip olası sonuçları hakkında konuşun.

EVDE ÇOCUĞUNUZLA YAPABİLECEĞİNİZ TÜRKÇE DERSİ ETKİNLİKLERİ

1. “Bugün Ne Öğrendim?” defteri oluşturun.
2. Bir kâğıda karışık harfler yazın ve çocuğunuzdan bu harfleri kullanarak yazabildiği kadar çok kelime yazmasını isteyin.
3. Alfabadeki her harf için bir kelime yazmasını isteyin.
4. Birbirinizin söylediği kelimelerin son harflerini kullanarak farklı kelimeler oluşturun.
5. Birlikte hikâye yazın. Siz bir cümle söyleyin. Çocuğunuzdan bu cümleyi devam ettiren bir cümle söylemesini isteyin. Ayşe bir gün pazara gitmiş. Ne görsün? (Sıra sende) ...

6. Kâğıtları küçük parçalara ayırın. Bir kâğıt parçasına kelimeyi, başka bir parçaya bu kelimenin anlamını yazın. Bu kâğıtları bir kavanoza koyup kelime kavanozu oluşturun. Kavanozunuzu her geçen gün zenginleştirin. Akşamları kavanozdan rastgele bir kâğıt parçası çekin; anlam çıktıysa kelimeyi, kelime çıktıysa anlamını söyleyin.

7. Kütüphaneden nasıl yararlanabileceği hakkında çocuğunuzla konuşun. Evinizdeki kütüphaneyi kullanarak canlandırma yapın.

8. Zıt ve eş anlamlı kelimeleri bulun. Beyaz-siyah, büyük-küçük, beyaz-ak, kırmızı-al...

9. Birlikte kitap okuyun ve okuduklarınızı birbirinizle paylaşın.

10. Birlikte bir iyilik günlüğü tutun ve her gün duyduğunuz, okuduğunuz yahut yaptığınız bir iyiliği buraya not edin.

11. Bir fotoğraf çekmesini sağlayıp o fotoğraftaki görüntüleri hayalleriyle zenginleştirerek bir hikâye yazmasını isteyin.

12. Çocuğunuzla birlikte okuduğunuz kitabı canlandırın, kahramanların yerine siz geçin ve kitabın sonunu değiştirin.

13. Birlikte gökyüzünü gözlemlerken yeni bir gezegen keşfettiğinizi düşünün. Bu gezegenin Dünya'yla çok benzer özelliklere sahip olduğunu düşünün. Ancak bu gezegende plastik diye bir şey yok. Plastik yerine ne kullanabileceğinizi birlikte tartışın.

14. Birlikte bir şiir yazarak bunu şarkılaştırın.

15. Doğada, bir ağaç altında, etraftan topladığı ağaç dalları ve toprak ile minik bir ev inşa edin. Toprağı çamurlaştırıp dalları destek olarak kullanırken, bu evde kimlerin neler yaşayacağını konuşun. Bunu oyuncakları ile evde de yapabilirsiniz.

16. Kalem ve kâğıdın yolculuğu üzerine bir hikâye yazmasını isteyin.

17. Çocuğunuzdan kendisini rüzgârın yerine koymasını isteyin. Şimdi ona sorun, yaşadığı bölgede en hızlı nerede esirdi? En çok hangi cisimleri kendisiyle sürüklerdi? Çevrenize bakarak bunlar üzerinde çocuğunuzla konuşun. Bunu küçük bir hikâye olarak kaleme almasını isteyin.

18. Çocuğunuz bir kamu spotu videosu hazırlasaydı bunun hangi konuda olmasını isterdi, bu kamu spotunda neler olurdu? Bu sorular üzerinde onunla sohbet edin.

19. Çocuğunuzla birlikte dilimize giren yabancı sözcükleri düşünün ya da onunla birlikteyken bu sözcüklerle karşılaşırırsanız onlara anlamlı karşılıklar bulmaya

çalışın. Türkçenin zenginliğı üzerine onunla sohbet edin.

20. Günümüzde bir ihtiyaca karşılık gelecek bir icatta bulunsak bu ne olurdu ve nasıl bir şey olurdu, diye çocuğunuza sorun. Sonra da bu icat üzerinde konuşun ve bu icat için beraber Türkçe bir isim bulun.

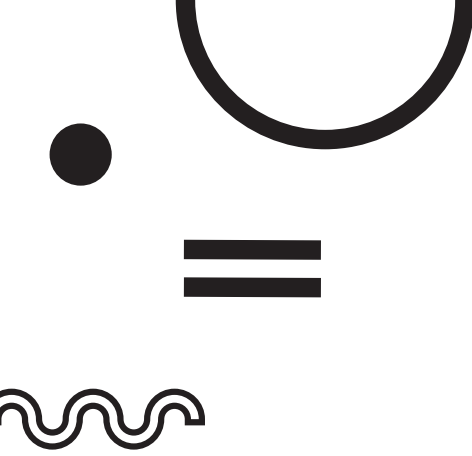
21. Çocuğunuzla bir kitap günlüğü oluşturun. Okuduğı kitapların kavram haritasını çıkartarak kahramanları, olay, yer ve zaman içerisinde anlatarak günlükte yazmasını sağlayın.

22. Yaşına uygun olan gazete haberlerini, köşe yazılarını birlikte okuyun ve yorumlamasını isteyin. Siz de kendi yorumlarınızı ona açıklayın ve düşünceleriniz arasındaki farklılıkları beraber değerlendirin.

23. Seviyesine uygun şiirleri beraber okuyun. Belli aralıklarla bir şiiri birlikte ezberleyin. O şiirle ilgili bir resim yapmasını isteyin. Okuduğunuz şiirlerden en beğendiklerini yazacağı bir şiir defteri tutmasını sağlayın.

24. Çocuğunuzla birlikte, bir kitap ve o kitabın yazarı hakkında yapılan araştırmalardan elde edilen bilgilerin yazılı olduğu bir ayraç tasarımı yapın.

25. Bir yemeğın malzemelerini ve tarifini, yapılma aşamalarının sırasını gözeterek çocuğunuza yazdırın. Bunu bir senaryo kabul edip bu yemek tarifini kronolojiye dikkat ederek anlattığı bir video çekin.

EVDE ÇOCUĞUNUZLA YAPABİLECEĞİNİZ HAYAT BİLGİSİ / SOSYAL BİLGİLER DERSİ ETKİNLİKLERİ

1. Evde bulunan kimlik kartlarını inceleyin. Hangilerinin resmî kimlik belgesi olduğunu ve bunların resmî olmasının sebeplerini tartışın. Bütün kimlik kartlarını bir zemine yerleştirin. İçinden bir kimliği seçin. Seçtiğiniz kimliğin özelliklerini söyleyerek seçtiğiniz kimliğin ne olduğunu tahmin etmesini sağlayın. Örneğin “Taşıt kullanmak için hangi belgeyi yanımıza almalıyız?” dediğinizde size “Sürücü Belgesi” tahmininde bulunmalı.

2. Çocuğunuzla ilk yürümesi, ilk konuşması, okula başlaması gibi olayların ne zaman yaşandığı hakkında sohbet edin. Varsa eğer bu olaylarla ilgili fotoğrafları inceleyin. Ardından bu olayları ve yaşandıkları tarihleri not kâğıtlarına yazıp evdeki bir duvarda kronolojik sıraya dizin.

3. Büyüklerinizle geleneksel çocuk oyunlarındaki değişim ve süreklilik üzerine sohbet edin. Günümüzdeki oyunlarla geçmişteki oyunları karşılaştırın.

4. Evinizin krokisini çizin. Bu krokide yönleri (kuzey, güney, doğu, batı) göstermeyi unutmayın. Bu krokiyi kullanarak evde oryantringe benzer bir oyun tasarlayın.

5. Üç günlük hava durumunu inceleyip resimli grafiğe aktarın. Bu grafikten yola çıkarak çocuğunuzun bir sonraki günün hava durumunu tahmin etmesini isteyin. Tahminde bulunurken nelere dikkat ettiğini sorun.

6. Evinizdeki teknolojik ürünlerin neler olduğu hakkında çocuğunuzla konuşun. Bir tablo üzerine kullanım alanlarını (aydınlanma, ısınma, mutfak aleti gibi) yazın ve evinizdeki teknolojik ürünleri yazdığınız kullanım alanlarına göre sınıflandırın. Bu etkinlik belli bir sürede her doğru sınıflandırmaya beş puan vererek yarışma şeklinde uygulanabilir.

7. Teknolojik ürünlerin ilk icat edildikleri hâleriyle günümüzdeki hâllerini karşılaştırın (Televizyon, çamaşır makinesi...). Bu karşılaştırmayı yaparken bir şema kullanarak değişmeyen özelliklerini de sınıflandırın.

8. Çocuğunuzdan isteklerini ve ihtiyaçlarını listelemesini isteyin. Bunları öncelik sırasına göre numaralandırmasını ve bunu yaparken kaynakların sınırlılığını, fayda ve maliyet dengesini göz önünde bulundurmasını söyleyin.

9. Kartondan kartlar kesin. Bu kartlara ülke isimleri yazın. Ailenizle birlikte sırayla bir kart seçip kartta yazılı olan ülkelerin özelliklerini anlatın. Örneğin, zerinde İtalya yazan bir kart seçtiğinizi düşünün. Bu kartı aile bireylerinize “Pizzasıyla meşhur, başkenti Roma’dır.” şeklinde anlatabilirsiniz.

EVDE ÇOCUĞUNUZLA YAPABİLECEĞİNİZ SANAT ETKİNLİKLERİ

1. Çocuğunuzla birlikte sık sık resim ve dönüştürülebilir atıklardan üretimler yapın. Çocuğunuzun yaptığı veya beraber ürettiğiniz tüm sanat çalışmalarını evin belli köşelerinde sergileyin. Hatta bunlardan kişisel veya karma sergi açabilir, yakınlarınızı bu açılışa davet edebilirsiniz. Bunun için ona teklif edebileceğiniz konular şunlar olabilir:

- Güneşli bir günde oyuncaklarının gölgelerini çizebilir. Bunun için kâğıdı masaya veya yere koyun. Kâğıdın üzerine oyuncaklar veya farklı nesneler koyun ve ortaya çıkan gölgeleri çizmesini isteyin.

- Gün doğumu ve gün batımında, yağmur öncesi ve yağmur sonrasında gökyüzünde oluşan renklere, Ay'ın evrelerine ve değişen rengine dikkatini çekerek bu değişimler ve sebepleri üzerinde onunla konuşun. Ondan, bunları çizimlerine aktarmasını isteyin.

- İstedğin zaman hava durumunu değiştirebilecek bir makine icat etseydin bu nasıl bir makine olurdu, diye sorun. Bunun resmini çizerek göstermesini isteyin.

- Makarnalardan istediği bir şeyin resmini yapmasını isteyin.

- Fil ve kuş bir ayakkabı giyseydi ayakkabıları nasıl olurdu ya da şeker, şokolata vb. yiyecekler ağaşta yetişseydi nasıl bir ağaç olurdu, diye sorun ve çizmesini isteyin.

- Halının üzerindeki ya da annesinin eşarbındaki şekillere bakarak kendi mandala çalışmasını yapmasını isteyin.

- İncelediği kelebek, uğur böceği, sinek gibi küçük hayvanların üzerlerindeki desenlere dikkat etmesini ve bunların resimlerini çizmesini isteyin.

- Okuduğu kitabı ya da sizinle geçirdiği en güzel anısını düşünerek bunu resmetmesini isteyin.

- Pazardan aldığınız meyve ve sebzelerin baskısını yapmasını isteyin.

- Bir gün kahvaltı tabağı hazırlarken sofrada bulunan yiyecekler ile eğlenceli, gülen yüzler, hayvan portreleri hazırlamalarını isteyin.

- Hediyesini içine koyacağı karton çantanın ön yüzeyini parmak baskı resimler ile süsleyebileceğini söyleyin.

- Siz kışlık hazırlıklarınızı yaparken arta kalan kavanoz kapaklarından ya da kullanmadığınız kavanozlardan, eve gelen kargo kutularından, yumurta kaplarından, süt kutularından, plastik her türlü şişelerden de geri dönüşüm projeleri yapmalarını isteyin. Hatta kendi oyuncaklarını bile yapabilirler.

- Süt kutularını kesip boyayarak bir kuş evi oluşturabilirsiniz. Bu kuş evini ailece gittiğiniz bir piknikte, bir ağaca asarak doğadaki dostlarımızı mutlu edebilirsiniz.

- Dondurma çubuklarını biriktirerek çerçeve yapıp çocuğunuzun zevkine göre süsleyebilirsiniz.

2. Çocuğunuzun renkler konusunda duyarlı olmasını sağlayın. Bunun için eşyaların renkleri, zıt renklerin bir araya gelmesinin yarattığı etki ya da soğuk ve sıcak renkler üzerine çocuğunuzla konuşabilirsiniz. Evde bulunan tüm eşya, yiyecek ve içeceklerin içerisindeki sıcak ve soğuk renkleri bulmalarını isteyebilirsiniz.

3. Çocuğunuzun yaşına ve algısına uygun dünyaca ünlü tabloları ya da Türk resminin önemli örneklerini kitapta ya da ekranda açarak üzerinde konuşabilirsiniz. Bu resmin ressamı ve ressamın ne anlatmak istediği hakkında onunla fikir alışverişinde bulunabilirsiniz.

4. Aynı türden iki nesneyi örneğin iki vazoyu karşılaştırarak hangisinin ona daha güzel göründüğünü ve neden o vazoyu beğendiğini sorun. Eşyaların ayrıntıları hakkında düşünmesini ve yorum yapmasını isteyin.

5. Önce sokağınızdaki ve mümkün oldukça şehrinizdeki, diğerlerinden daha güzel olan yapılara dikkatini çekebilir, o binayı diğerlerinden daha güzel kılan ayrıntılar üzerinde çocuğunuzla sohbet edebilirsiniz.

6. Şehrinizde bulunan müzeleri ve sanat sergilerini çocuğunuzla gezebilirsiniz. Müzelerde gördüğünüz eşyalar ve sanat eserleri üzerine onunla konuşabilirsiniz.

7. Çocuğunuza çevrenizdeki ağaçların ve gördüğünüz çiçeklerin isimlerini öğretin. Bu ağaçların ve çiçeklerin türlerine ve mevsimlere göre geçirdikleri değişimlere çocuğunuzun dikkatini çekin.

8. Çocuğunuzun, varsa şehrinizdeki heykelleri görmesini sağlayıp ondan bu eserler hakkında yorum yapmasını isteyin.

9. Çocuğunuzu yaşına uygun olan konser, tiyatro, opera, bale veya operetlere götürün. Eğer götüremiyorsanız bu etkinliklerden internette videosu bulunanları izleyin. İzledikleriniz hakkında onunla konuşun. Bu yorumlarını bir sanat defteri tutarak not etmesini isteyin.

10. Türkülerimizi, klasik Türk müziği şarkılarını ve klasik Batı müziği örneklerini vb. sevmesi için çocuğunuza ortam oluşturup parçalar dinletebilir, aynı parçayı birden çok dinleterek onda önce kulak aşinalığı sonra da bir müzik zevki oluşmasını sağlayabilirsiniz.

